

המטה	דובר	צה"ל	הכללי
מערך	חוק	חופש	247
תא			המידע
טל':			073-3862131
09	יולי		2026
כ"ד	תמוז		תשפ"ו

נבקש לקבל את פרטי המידע, המסמכים והנתונים הבאים, ככל שניתן בפורמט דיגיטלי הניתן לחיפוש:

בהמשך להודעות הבאות שנמסרו לתקשורת על ידי דו"צ לפיהן:

צה"ל מפרסם רשמית את כללי ההופעה והלבוש החדשים, שנכנסים אל ספר המשמעת הצה"לי: הכללים נקבעו ע"י ועדה שהוקמה בספטמבר 2024, שדנה בספר המשמעת הצה"לי. הוועדה כללה 17 אנשי צוות מכלל החילות הזרועות והגופים.

כללי הדיגום החדשים ייכנסו לתוקף החל ממחר בבוקר בכל יחידות צה"ל.

1. זקן - גברים יורשו לגדל זקן גם ללא אישור מיוחד. הזקן צריך להיות מלא ועבות או צרפתי אבל ללא מדרגות. תהיה הצהרה דיגיטלית שבה יצהיר החייל מתי הוא מתחיל לגדל את הזקן והוא יהיה רשאי לסדר זקן או שפם ל-2 מ"מ.

2. מדם - כללים לתקופת המלחמה בלבד:

לוחם ינוע במדי לחימה גם בהגעה ליחידה, גם ביציאה לשטח וגם ביציאה הביתה. מדי א' ישמשו לטקסים ואירועים מיוחדים. חיילים שאינם לוחמים ומשרתי קבע יורשו לנוע על מדי ב'.

לכלל אנשי הקבע בצה"ל יש כוונה לצייד במדי ב' ייעודיים עם פאצ'ים, תג יחידה ותג שם.

3. פאצ'ים - צה"ל מאשר רק מ-3 סוגים: דגל ישראל, תג שם ותג היחידה. מעבר לשלושה אלה - חיילי צה"ל לא יהיו רשאים להצמיד למדים אף פאצ' אחר מאף סוג שהוא.

4. לק - נשות הקבע יורשו למרוח לק בכל צבע שיבחרו, למעט בצבעים מנצנצים ועם צורות, ועם אחידות בכל האצבעות. ניתן יהיה גם לענוד שני עגילים בכל אוזן.

5. אנשי קבע, גברים ונשים, רשאים לענוד טבעת על האצבע - גם אם אינם נשואים.

מצורפים עיקרי השינויים בפקודת ההופעה והלבוש:

* כלל הגברים - יהיו רשאים לגדל זקן בהתאם לרצונם האישי, זאת בתנאי שיהלום את ההופעה והצבאית ויעמוד בקריטריונים אשר נקבעו.

**חיילים מהמערך הלוחם - * ינועו במדי לחימה (טקטיים) גם ביציאה מהיחידה ובשובם מהבית ומדי א' ישמשו לטקסים ואירועים ייעודיים.

**חיילים שאינם כחלק מהמערך הלוחם - * בתקופת המלחמה ינועו על מדי ב' (באישור מפקד יחידה).

**משרתי הקבע - * רשאים לנוע במדי ב'.

* נשות הקבע - יוכלו למרוח לק בכל הצבעים (למעט מנצנצים ותוך הקפדה על אחידות בכל האצבעות) ולענוד שני עגילים צמודים סמוכים זה לזה בכל אוזן.

**אנשי הקבע - * יוכלו לענוד טבעת אחת גם אם אינם נשואים.

**מערך המילואים - * ינועו על מדי ב' ונעליים צבאיות ויידרשו להופעה תקנית צה"לית (במדים, בצבע הגופיות מתחת למדים וכמו כן, גם באיסוף השיער).

מצורף הקישור לאתר צה"ל בו מפורטות הנחיות ההופעה והלבוש החדשות:

<https://www.idf.il/283897>

נבקש לקבל את פרטי המידע הבאים:

מלוא המידע הנוגע לוועדה שהוקמה בספטמבר 2024, ושדנה בספר המשמעת הצה"לי. זאת לרבות כתב המינוי של הוועדה, שמות חברי הוועדה, דרגתם ותפקידם, הפרוטוקולים וסיכומי הדיון של דיוני הוועדה, רשימת דיוני הוועדה ותאריכיהם וכן סדר היום ורשימות המוזמנים בכל אחת מהשיבות, מסמך הסיכום ו/או ההמלצות של הוועדה וזהות הגורם אליו הוגש, אופן יישום המלצות הוועדה ורשימת הפקודות ששונו ונוסח הפקודה הקודם והעדכני לאחר השינוי. רשימת המלצות הוועדה שלא התקבלה.

גם ככל שיוחלט לא למסור חלק מפרטי המידע, בהחלטה מנומקת כדון, אנא פרטו את רשימת פרטי המידע המלאים הנוגעים לעניין, סוגם ומהותם, תאריך יצירתם, היקפם וגורם היוצר אותם והממוען אליהם וכל פרט אחר הנוגע למעטפת פרטי המידע ותיאורם.

הנדון: בקשתך למידע בנושא דיגום בצה"ל

שלך: בקשת חופש מידע מיום 14 באפריל 2025

1. להלן התייחסות צה"ל לבקשתך, לאחר בדיקה מול הגורמים המקצועיים.
2. **באשר לפרוטוקולים, סיכומי הדיונים של הוועדה והמלצות הוועדה שלא התקבלו** – המידע המבוקש הוא מידע בדבר דיונים פנימיים שנערכו בצה"ל. לכן בקשתך בהקשר זה נדחית לפי סעיף 9(ב)(4) לחוק חופש המידע, תשנ"ח-1998 (להלן: "החוק").
3. **באשר לסדר היום של הוועדה**: מידע זה לא נשמר בצה"ל, לכן בקשתך נדחית לפי סעיף 8(3) לחוק.
4. **באשר לכתבי המינוי, שמות חברי הוועדה, דרגתם ותפקידם** – יצוין כי לאחר בחינה, המידע המבוקש הוא מידע הנוגע לניהול פנימי של הרשות הציבורית שאין לו נגיעה או חשיבות לציבור, לכן בקשתך בהקשר זה נדחית לפי סעיף 9(ב)(5) לחוק.
5. **על אף האמור, ולפנים משורת הדין, להלן יפורטו המועדים בהם התקיימו דיוני הצוות**:
 1. 7 בנובמבר 2024 ;
 2. 27 בנובמבר 2024 ;
 3. 17 בדצמבר 2024 ;
 4. 19 בדצמבר 2024 ;
 5. 23 בדצמבר 2024 ;
 6. 9 בינואר 2025 ;
 7. 14 בינואר 2025 ;
 8. 19 בינואר 2025 ;
 9. 6 בפברואר 2025 ;
 10. 18 בפברואר 2025.
6. **באשר לבקשתך לקבלת נוסח הפקודה הקודם והעדכני לאחר השינוי** – מצורפים כנספחים נוסח ההק"א לפני התיקונים שבוצעו וכן נוסח ההק"א לאחר התיקונים.
7. על החלטה זו ניתן להגיש עתירה לבית המשפט לעניינים מנהליים בתל אביב.
8. בברכה,

רס"ן,	יובל	חלביה
לשכת	דובר	צה"ל
ב/הממונה	על	חופש
	המידע	בצה"ל

בלמ"ס

- 1 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

הק"א 33-05-01 "כללי ההופעה והלבוש"

בלמ"ס

- 2 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

תוכן עניינים

5	כללי
5	המטרה
5	הגדרות
6	הוראות לבוש
8	אוגדן הלבוש הייעודי
8	ועדת הלבוש וההופעה
9	דרכי האכיפה
10	עקרונות לענידת אותות, דרגות וסמלים
13	פירוט אופן ענידתם של סמלים וסימני היכר
19	חניכים בבתי ספר, בבסיסי הדרכה או בהשתלמויות של צה"ל
19	אותות מערכה
23	סמל שרוול (תג יחידה)
23	עקרונות לענידת אותות, דרגות וסמלים – הוראות לעניין קצינים ונגדים
28	עקרונות ההופעה ולבוש – תנועה במדים
29	כללי ההופעה ולבוש – חיילים וחיילות בשירות חובה
29	מדים
29	חולצה
30	מוכנסים
31	בגדי עבודה (מדי ב'), אישור תנועה מחוץ למחנה, מדי לחימה, "מדים טקטיים"
32	גופייה
32	ציצית
33	חצאית – חיילות
33	חגורה
34	מעליים
37	סנדלים
37	גרביים
38	אפודה (סוודר)
38	מעיל
39	מעיל המיועד לבגדי עבודה
40	צעניף/ חם צוואר
40	כובע גרב
40	כפפות
40	אוזניות
41	תיק אישי
41	כומתה/תג כובע/כובע/כיפה/שביס

בלמ"ס

- 3 -

הוראת קבע אכ"א

מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

43	תספורת ותסרוקת	34
45	פטור רפואי מתספורת	35
45	גידול זקן ושפם	36
51	בגדי ספורט	37
52	תנועה בביגוד אזרחי ביחידה	38
52	חייל בחופשה ללא תשלום ובשירות ללא תשלום	39
52	לבישת בגדים אזרחיים – נהגים בכלי רכב צבאיים	40
53	פריטים נלווים, תכשיטים וקישוטי גוף	41
56	כללי הופעה ולבוש – משרתי קבע	
56	כללי	42
56	הוראות הלבוש	43
57	דגשים לאוכלוסיית הקבע – פריטי לבוש	44
58	משרתי קבע בטקסים צבאיים	45
58	נעליים למשרתי הקבע	46
60	עניבה	47
61	אפודה (סוודר)	48
61	מעיל	49
62	כומתה ותג כובע	50
63	כובע קסקט - מצחיה	51
63	בגדי עבודה (מדי ב') לאנשי קבע	52
64	תספורת, תסרוקת וגילוח	53
65	עדיים – תכשיטים	54
65	ציפורניים – לק	55
66	מדי שרד ומדי גאלה	56
67	מדי שרד (למעט זרוע האוויר והחלל וזרוע הים) – פירוס	57
69	מדי שרד בזרוע האוויר והחלל – פירוס	58
71	מדי שרד בזרוע הים – פירוס	59
74	כללי הופעה ולבוש – חייל וחילול מילואים	
74	כללי	60
74	הוראות הלבוש – עקרוניות	61
74	מדים – כללי	62
75	חולצה	63
75	מכנסיים	64
75	בגדי עבודה (מדי ב') – כללי	65
76	גופייה	66
76	ציצית	67
76	חצאית – חילול	68

בלמ"ס

- 4 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

77	חגורה	69
77	נעליים	70
78	גרביים	71
78	אפודה (סוודר)	72
79	מועיל	73
79	צעף/חם צוואר	74
79	כובע גרב	75
80	כפפות	76
80	אוזניות	77
80	תיק אישי	78
80	כומתה / כובע / כיפה / שביס	79
81	תספורת, תסרוקת וגילוח	80
82	עדיים - תכשיטים	81
83	כללי הופעה ולבוש - אזרחים עובדי צה"ל והבאים במחנות הצבאיים	
83	כללי	82
83	הוראות לבוש - הבאים במחנות צה"ל	83
84	לבישת מדי צבא על-ידי אזרחים עובדי צה"ל	84
84	הטיפול בהיתרים	85
86	נספחים	
86	נספח א' - הצהרה למי שאינו/ה חיי/לת - אזרחים עובדי צה"ל	
87	נספח ב' - אישור ללבוש מדי צה"ל למי שאינו חייל	
88	נספח ג' - היתר ללבוש בגדי עבודה מחוץ ליחידה	
89	נספח ד - הצהרה אישית לתנועה במדים - לאנשי מילואים המזומנים לחקירה	
90	נספח ה' - בקשה להיתר לגידול זקן או שפם	

בלמ"ס

- 5 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

כללי

1. המטרה

הקפדה על כללי ההופעה והלבוש בצה"ל מתחייבת לשם שמירה על הסדר והמשמעת, וכן, לשם יצירת לכידות ואחידות במסגרת הצבאית. הוראה זו נועדה לפרט את כללי ההופעה והלבוש, לחייב את מפקדי, חיילי ומשרתי צה"ל לנהוג על-פיהם, ולייצר אחידות בנושא.

2. הגדרות

- א. "חייל" – חייל, לרבות חיילת, בשירות הסדיר בצה"ל, אלא אם נאמר במפורש אחרת.
- א.1. על אף האמור בסעיף קטן א' לעיל, בתקופת "חרבות ברזל", חייל או חיילת שהשתחררו משירות חובה החל מיום 7 באוקטובר 2023, והחלו בשירות מילואים מכוח סעיף 8 לחוק שירות מילואים, התשס"ח-2008 ברצף מיד לאחר תום שירות החובה, יחולו עליהם כללי ההופעה והלבוש החלים על חייל או חיילת בשירות חובה.
- ב. "חייל מילואים" – חייל, לרבות חיילת, בשירות מילואים פעיל בצה"ל, המשרתים מהמועד שנקבע כדין להתייצבות, אלא אם נאמר במפורש אחרת.
- ג. "עובד צה"ל" – אזרח, לרבות אזרחית, המועסקים על-ידי צה"ל, בהתאם לפקודת מטכ"ל 41.0101.
- ד. "יעתודאי" – מלש"בים שהתקבלו ללימודים אקדמאיים לפני ביצוע שירות חובה.
- ה. "דרגה" – סימן זיהוי המציין את מעמדו של החייל במדרג הצבאי.
- ו. "כומתה" – כובע עגול בלא מצחייה, שהוא חלק מן המדים.
- ז. "כותפת" – רצועת בד מלבנית לאורך כתף של חולצה, של מעיל וכיו"ב, התפורה ברוחבה והנרכסת בכפתור. הרצועה נושאת סימני לבוש כגון: כותפת שחילה, סמל שריון, שרד, סרט המציין השתלמות בקורס מסוים או עיסוק במקצוע מסוים.

בלמ"ס

- 6 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

- ח. "כותפת שחילה" – כותפת שמשחילים על הכותפת הקבועה במדים לנשיאת סימני דרגה של מתכת או סימני דרגה מודפסים של קצינים.
- ט. "לוחית זיהוי" – לוחית מתכת שחייל נושא עימו לשם זיהוי אם ייפגע. מוטבעים בה שם החייל ומספרו האישי.
- י. "לוחית שם" – לוחית מלבנית הנענדת על המדים שמצוין בה שם החייל ולפרקים גם פרטים אישיים אחרים (כגון דרגתו ומספרו האישי) כדי שניתן יהיה לזהותו.
- יא. "סימן לבוש" – שם כולל לסימני היכר שעונדים חניכי בתי-ספר, בסיסי הדרכה או השתלמויות לציון השתייכותם למסגרת קורס או השתלמות. עונדים אותם גם בוגרי קורסים פיקודיים וחיילים בתפקידים מסוימים. ואלה סימני הלבוש העיקריים בצבעים למיניהם: סרטי כותפות, כובע קצינים (קסקט), כובע מצחייה, סרטי שרוול, שרוכים, סמלים, סיכות, רקע מתחת לתג כובע וכיו"ב.
- יב. "סמל שרוול" / "תג יחידה" – סמל המציין את כפיפותו הפיקודית של החייל, עונדים אותו לפי סמל השרוול של היחידה, שהחייל מוצב בה. את סמל השרוול משחילים על כותפת שמאל של כל סוגי הלבוש.
- יג. "סרט כתף" – סימן לבוש שעונדים בצורת סרט בד או סרט פלסטיק, המקיף את הכותפת, לציון השתייכותו של חניך לקורס או להשתלמות, או לציון מקצועו של העונד.
- יד. "פעילות מבצעית" – פעילות לחימה, מארבים ופשיטות, שלא בזמן מלחמה, לרבות סיוע ליחידות המבצעות פעילות זו, בהתאם להגדרה בפ"מ 33.0213.
- טו. "פריט לבוש ייחודי" – פריט שצבעו, אופן לבושו או דרך תפירתו שונים ממדי זית רגילים, ואישרה אותו ועדת הלבוש וההופעה.
- טז. "שירות סדיר" – שירות החובה ושירות הקבע בצה"ל.
- יז. "שרוך" – סימן לבוש בצורת פתיל קלוע, שחייל עונד על מדיו מסביב לכתפו. השרוך משמש לציון תפקידו של החייל העונד אותו.
- יח. "שרוך הדרכה" – שרוך שעונדים על המדים חיילים הנמנים עם סגל הדרכה.
- יט. "תג כובע" – סמל המוצמד לכובע השירות של החייל (הכומתה), כדי לציין את שיוכו החילי.

בלמ"ס

- 7 -

			הוראת קבע אכ"א	
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת				
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש				

3. הוראות לבוש

- א. האמור בהוראה זו בא לפרט את האמור בפ"מ 33.0501.
- ב. מטרתן של הוראות הלבוש היא להגדיר תנועה במדים ביחידות צה"ל באופן אחיד, תקני וצה"לי.
- ג. האמור בהוראה זו בלשון זכר מכון לחיילת ולחייל כאחד, אלא אם נאמר במפורש אחרת.
- ד. חייל בשירות הסדיר ילבש את מדי השירות ופרטי הלבוש שקיבל מצה"ל בכל עת שהוא בתפקיד או במסגרת צבאית, אלא אם נקבע אחרת בפקודות הצבא.
- ה. חייל יקפיד על הופעה ייצוגית, מכובדת ומסודרת בכל עת. מדיו יהיו נקיים ומגוחצים, ונעליו יהיו מצוחצחות.
- ו. חייל לא ילבש –
- 1) חלקי מדים מסוגים שונים ;
 - 2) חלקי תלבושת או מדים שאינם מיועדים ליחידתו או לחיל שאליו הוא משתייך ;
 - 3) חלקי תלבושת המיועדים לתפקידים מיוחדים, בזמן שאינו ממלא תפקיד מיוחד ;
 - 4) פרטי לבוש המיועדים לבן/בת המין השני לפי הוראה זו ;
 - 5) מדים או חלקי מדים של צבא זר, וכן תג או סמל של צבא זר ;
 - 6) פריטי לבוש מיוחדים וייעודיים, בניגוד להוראות אטי"ל או הוראות חיליות של זרוע האוויר והחלל או זרוע הים ;
 - 7) פרטי לבוש, צבאיים או אזרחיים, שאינם מותרים ללבישה על מדיו, בהתאם לפירוט הבא : פליז, מעיל, כובע ואפודה.
- ז. חייל הזכאי לפטור או לאישור חריג לפי הוראה זו יישא אותו בצמוד לתעודת החוגר.

בלמ"ס

- 8 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

ח. חייל שניתן לו היתר ללבוש לבוש אזרחי, במסגרת מילוי תפקידו, יקפיד על כללי ההופעה הקבועים.

4. אוגדן הלבוש הייעודי

- הנחיות לבוש מיוחדות לחיילים וחיילות, משרתי קבע, אוכלוסיית המילואים ואזרחי עובדי צה"ל, ופירוט סימני ההיכר הייחודיים והאבולוסיות עליהן הם חלים, יפורטו במסמך שיופץ מטעם אכ"א – ענף המשטר והמשמעת, לעיון מפקדים, קציני משאבי אנוש פיקודיים/רמ"ח משא"ן ונגדי היחידות.
- המסמך יופץ כמנהלן איגרת, שכותרתו "אוגדן הלבוש הייעודי", אחת לחצי שנה.
- לאחר אישור ועדת הלבוש וההופעה המטכ"לית, פריטי לבוש מיוחדים והופעה של חיילי צה"ל בתפקידים מסוימים, יופצו לעדכון מידי של כל הגורמים המצוינים בסעיף 4(א), ויוטמעו גם בהפצת האוגדן שלאחר מכן.

5. ועדת הלבוש וההופעה

- ועדת הלבוש וההופעה תתכנס מעת לעת, על מנת לבחון בקשות גופים ויחידות לעריכת שינויים בהנחיות הופעה ולבוש וקביעת זכאויות של יחידות לפריטי לבוש.
- לאחר שבחנה את הבקשות, תמליץ הוועדה בפני ראש אכ"א אם לאשרן, אם לאו.
- לאחר קבלת אישור ראש אכ"א, פריט הלבוש שאושר יעוגן בהוראה זו, בהתאם לכללים הקבועים בהפ"ע 1.0102 "תהליך העדכון של פקודות המחייבות את כלל הצבא".
- חברי ועדת הלבוש וההופעה:

(1) אכ"א – חטיבת הפרט - רע"ן המשטר והמשמעת באכ"א – יו"ר ;

(2) קמ"פ או רמ"ח משא"ן מהגוף המבקש או סגנו – חבר ;

(3) אמ"ן – רמ"ח ביטחון מידע או נציגו – חבר ;

בלמ"ס

- 9 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

- 4) היועץ הכספי לרמטכ"ל – רע"ן תקציבי אכ"א – חבר ;
- 5) אכ"א – חטיבת הפרט – רמ"ד הנוהג והמשמעת – חבר ;
- 6) אט"ל – חט"ל – נס"א – רתח ציוד ומיגון אבכ חבר ;
- 7) אט"ל – מרה"ס – השברה-רע"ן ציוד לוגיסטי- חבר ;
- 8) מקרפ"ר – רע"ן בריאות הצבא – חבר ;
- 9) רבצ"ר – רע"ן הלכה – חבר ;
- 10) היוחלים או נציגתה – חברת ;
- 11) אגף המבצעים – חטיבת המבצעים (88) – ענף מבצעים משולבים – רמ"ד לוט"ר ומיוחדים – חבר (בכל סוגיית אישור נעליים מיוחדות ליחידות צה"ל).
- ה. החלטת הוועדה תתקבל ברוב של כל חבריה. בהעדר רוב, תהא החלטת היו"ר מכרעת.
- ו. האמור בסעיף זה, לעניין תפקידי ועדת הלבוש וההופעה והרכבת, יעודכן ללא צורך בסבב הערות או חתימות, כאמור בחפ"ע 1.0102, בהתאם להחלטת ראש אכ"א, ובאישור מפצ"ר-יעח"ק ואג"ת-הממונה על הפקודות.

6. דרכי האכיפה של הנחיות ההופעה והלבוש על חיילים

- א. מפקדו של חייל, נגד היחידה או מש"ק המשמעת יבדוק את הופעתו של חייל היוצא מהמחנה.
- ב. חייל שהופעתו לקויה לא יורשה לצאת מהמחנה כל עוד לא שיפר את הופעתו. למען חסר ספק, מפקד החייל יבחן נקיטת אמצעי משמעת או אמצעים פיקודיים נגד חייל, כאמור.
- ג. לא תותר כניסתו של חייל בעל הופעה מרושלת או בניגוד להוראה זו למתקן או למחנה צבאי, וכן לכלי רכב צבאיים, למטוס צבאי או לכלי שיט צבאי, למעט לשם קבלת טיפול

בלמ"ס

- 10 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

רפואי דחוף. במקרה של ספק בעניין זה, יפנה המפקד לאכ"א – ענף המשטר והמשמעת לקבלת הנחיות בנושא.

ד. מפקדי יחידות יוודאו את קיום הוראה זו ביחידותיהם, וימנו בעלי תפקידים (כגון: נגד היחידה, מש"ק המשמעת והסמל התורן), שיודאו את קיום הנחיות ההופעה והלבוש ביחידתם.

ה. במקומות הנותנים שירות לקהל הרחב, מפקד היחידה יודא הצבת שלט מתאים שבו ייכתב: "לא יינתן שירות לחיילים שהופעתם מרושלת".

ו. המפקד או נגד היחידה יפרסמו בכניסה למחנה את כרזת סמלי צה"ל ואת כללי ההופעה והלבוש לבאים במחנות צה"ל, כמפורט בהוראה זו.

ז. אין בהוראות אלה כדי לגרוע מחובת מפקד היחידה או מי שהוסמך לכך על-ידו לאכוף את ההוראות בעניין משמעת ההופעה והלבוש על כל חיילי יחידתו. מפקד היחידה או מי שהוסמך לכך על-ידו, ידווח על חייל המזדמן ליחידתו החורג בהופעתו מהוראות ההופעה והלבוש למפקד יחידתו של החייל.

ח. מבלי לגרוע מהאמור בכל הוראה אחרת, המשטרה הצבאית תאכוף את הנחיות ההופעה והלבוש.

7. עקרונות לענידת אותות, דרגות וסמלים

א. בסעיף זה –

1. "סמלים התנדבותיים" – סמלים המאפיינים הכשרות המחייבות התנדבות של החייל;

2. "סמלים יחידתיים" – סמלים ייצוגיים של יחידות סדירות;

3. "סמלי מערך הלחימה" – סמלים המאפיינים מסלולי הכשרה קרביים;

4. "סמלי המערך המסייע" – סמלים המאפיינים מערך חילי של חילות מסייעים;

5. "סמלי הכשרות וקורסים" – סמלים המאפיינים הכשרות וקורסים בצה"ל, המקנים מקצוע צבאי;

בלמ"ס

- 11 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

6. "אותות הישגיים" – אותות המציינים את הישגיו של החייל;
7. "קורסים פיקודיים" – סימני היכר של קורסים, המכשירים את החייל לתפקיד פיקודי ומזכים אותו בסימן היכר;
8. "אות השירות המבצעי" – כאמור בפ"מ 33.0808;
9. "עיתורים"/"ציונים לשבח"/"אותות מערכה" – מציינים מעשי גבורה, עוז ומופת של חיילים או של יחידה צבאית שפעלה כצוות, שנעשו בזמן שירותם;
10. "דרגות א" – קצינים – סימני דרגה עשויים מתכת המוצמדים לכותפות שחילות ונענדים על מדי שירות; נגדים – סימני דרגה רקומים על כותפות שחילות ונענדים על מדי שירות;
11. "דרגות שדה" – סימני דרגה המודפסים על כותפות שחילות ונענדים על בגדי עבודה;
12. "דרגות א' למעיל ולסוודר במדי הקבע" – סימני דרגה רקומים המוצמדים לכותפות שחילות בצבע שחור או כותפות בהתאם לשיוך הזרועי.
- ב. חייל במדים חייב לענוד כל סמל לו הוא זכאי בהתאם לפקודות הצבא, על הבגד העליון, אלא אם צוין אחרת בהוראה זו. חיילים הנמנים על האוכלוסייה שהוגדרה כ"לוחמי החוד" בצה"ל, ינעו עם דרגות רקומות ייחודיות בחלוקה זרועית לאוויר/ים/יבשה.
- ג. סוגי העיתורים, הציונים לשבח, אותות ההערכה, הסיכות והסמלים, תיאורם, הסמכות להענקתם וטקס ההענקה מפורטים בפ"מ 33.0807, בפ"מ 33.0808, בהק"א 33-06-02 ובחק"א 33-13-04.
- ד. להלן פירוט אופן ענידתם של סימני הדרגות לחוגרים בשירות חובה, בהתאם לדרגות השונות:
1. רב-טוראי עד סמל ראשון:
- א. סימני הדרגה ייתפרו במקביל לקו התפר של הכותפת. הצד הקדמי יהיה מוגבה ביחס לצד האחורי, על כל אחד מן השרוולים. מרכז סימני הדרגה יהיה בקו אחד עם מרכז הכותפת.

בלמ"ס

- 12 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

ב. הקצה העליון של סימן הדרגה יהיה מופנה כלפי החזה, 13 ס"מ מתפר השרוול, ואילו הקצה התחתון של סימן הדרגה יהיה מופנה כלפי הגב.

ג. דרגת הסמ"ר – סימן עלה הגפן יירקם במרכז סימן הדרגה בעל שלושה סרטים (דרגת הסמל).

2. סימני הדרגה והרקע לדרגות של חוגרים, שדרגתם סמ"ר לכל היותר:

מס"ד	חיל	צבע סרט הדרגה	צבע עלה הגפן
1.	כלל יחידות צה"ל, למעט זרוע האוויר והחלל וזרוע הים, לרבות תזמורת צה"ל וחיל המשטרה הצבאית	סרט הדרגה עשוי מבד לבן, שעליו קווים אלכסוניים כחולים	רקום ללא רקע
2.	זרוע האוויר והחלל	סרט הדרגה עשוי מבד לבן, שעליו קווים אלכסוניים כחולים	רקום בצבע כסוף
3.	זרוע הים	סרט הדרגה עשוי מבד צהוב	רקום בצבע מוזהב
4.	דרגות "לוחמי החוד": 1. זרוע הים. 2. זרוע האוויר והחלל. 3. זרוע היבשה.	סרט הדרגה בפירוט לפי חלוקה זרועית: 1. רקמה בצבע כחול "נייבי" כחה עליה רקומים פסים בצבע צהוב מוזהב. 2. רקמה בצבע כחול "נייבי" עליה רקומים פסים בצבע לבן. 3. רקמה בצבע ירוק זית ועליה רקומים פסים בצבע שחור.	לפי חלוקה זרועית: 1. צהוב מוזהב. 2. מתאר לבן עם מילוי כחול "נייבי". 3. מתאר שחור עם מילוי ירוק זית.

ה. מפקד בדרגת כתף רס"ן ומעלה מוסמך לאסור ענידת סימני דרגה בעת פעילות מבצעית. מפקד כאמור מוסמך להתיר לחייל לענוד, בעת פעילות מבצעית, סימני דרגה שאינה דרגתו האישית.

בלמ"ס

- 13 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

1. חוגר המשתתף בקורס הדרכה לא יענוד סימני דרגה בעת שהותו בשטח המוחנה, אלא סימני היכר של הקורס שבו הוא מוצב (למעט חניכים בקורס נגדים).

2. הוראת קבע אכ"א 33-11-01 מפרטת את לוח הסימנים של דרגות החוגרים.

8. פירוט אופן ענידתם של סמלים וסימני היכר

א. אופן ענידתם של סמלים התנדבותיים

1. סמל התנדבותי הוא אחד מאלה: כנפי טיס, סמל קצין ים, סמל צוללן לוחם, סמל צוללן הגנתי, סמל צוות צוללת וסמלי לוחמים ביחידות היבשה.

2. סמלים התנדבותיים ייענדו מעל לכיס החזה השמאלי של החולצה בלבד. הנקודה הנמוכה ביותר של הסמל (או הרקע שלו, אם קיים) תימצא 5 ס"מ מעל לתפר העליון של הכיס, ומרכז הסמל יימצא על הקו המאונך (הדמיוני), העובר את מרכז הכיס.

3. אם נקבע לסיכה רקע על-ידי ועדת הסמלים (רקע ירוק, למעט בזרוע האוויר והחלל ובזרוע הים – רקע כחול), הוא יבלוט בשני מ"מ מסביב לסמל. הרקע ינופק עם הסיכה על-ידי אט"ל.

4. אם זכאי החייל לסמל התנדבותי ולסמל הצנחן, ייענוד סמל הצנחן מעל הכיס הימני באותו גובה כמו הסמל ההתנדבותי הנענוד מעל הכיס השמאלי.

5. אם זכאי החייל לשני סמלים התנדבותיים, מעל כל כיס ייענוד סמל אחד.

6. סמל כנפיים בזרוע האוויר והחלל

חיילים וחיילות בוגרי קורס טיס יענדו את סמל כנפי הטיס. הסמכות והקריטריונים לאשר ענידת סמל כנפיים מפורטים בהוראות מפקדת זרוע האוויר והחלל.

7. סמל חזה בזרוע הים

חייל שעבר קורס צולל (צוות צוללת), קצין ים, צוללן לוחם או צוללן הגנתי, יענוד את הסמל המתאים. הסמכות והקריטריונים לאשר את ענידת הסמל מפורטים בהוראות מפקדת זרוע הים.

בלמ"ס

- 14 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

8. סמלי חזה ביחידות היבשה

חיילים לוחמים המשרתים ביחידות היבשה יענדו סמלי חזה שאושרו על-ידי ועדת הסמלים הצה"לית. הסמכות להמליץ לוועדת הסמלים הצה"לית על ענידת הסמל הינה של מפקדת זרוע היבשה.

ב. אופן ענידתם של סמלי מערך הלחימה

- חייל במדים יענוד סמל מערך לחימה אחד, שאושר על-ידי ועדת הסמלים, כמפורט בהק"א 33-06-02. הסמל יענוד במרכז חפי הכיס השמאלי של החולצה. אם החייל זכאי לסמל נוסף של המערך הלחימה, יענוד את הסמל השני במרכז של חפי הכיס הימני של החולצה. יובהר, כי על חפי כיס שמאל יענוד סמל מערך לחימה אחד בלבד, ועל חפי כיס ימין יענדו עד שלושה סמלים בלבד.
- חייל הזכאי לסמל מערך הלחימה יענוד רקע עם הסמל. ללוחמים בחילות היבשה – רקע הסמל יהיה ירוק; בחילות הים והאוויר – רקע הסמל יהיה כחול.

ג. אופן ענידתם של סמלי לוחמי החוד

- חייל הזכאי לסיכת "לוחם החוד", יענוד את הסיכה מעל מרכז חפי הכיס הימני של החולצה.
- אין לענוד את סיכת "לוחם החוד" על בגדי עבודה, אפודה ("סוודר"), מעיל עליון, מעיל רוח או מעיל גשם.
- סמל מערך הלחימה של לוחמי החוד אשר הותר על-ידי ועדת הסמלים להגדילו, יענוד מעל חפי הכיס הימני, מעל סיכת "לוחם החוד".

ד. אופן ענידתם של סמלי המערך המסייע

- חייל במדים יענוד סמל מערך מסייע אחד בלבד, שאושר על-ידי ועדת הסמלים, כמפורט בהק"א 33-06-02. הסמל יענוד במרכז חפי הכיס השמאלי.
- חייל לא יענוד סמל מערך הלחימה וסמל המערך המסייע יחדיו על חפי כיס שמאל.

בלמ"ס

- 15 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

3. אם חייל זכאי לסמל מערך הלחימה וזכאי אף לסמל המערך המסייע, יענוד את סמל מערך הלחימה במרכז חפי כיס שמאל, ואת סיכת המערך המסייע יענוד על חפי כיס ימין.

ח. אופן ענידתם של סמלים וסימני היכר פיקודיים – חיילות

1. חיילת במקצוע לחימה הלובשת מדי לוחמים, תענוד את הסמלים וסימני ההיכר השונים בהתאם לכללים הנהוגים לגבי חיילות.
2. חיילת הלובשת מדי שירות הכוללים חולצה בעלת כיס אחד בצד שמאל בלבד, תענוד עד שלושה סמלים על חפי כיס שמאל.

ו. אופן ענידתם של סמלי הכשרות וקורסים

1. חייל הלובש מדים יענוד סמל אחד המסמל הכשרות וקורסים, אשר אושר על-ידי ועדת הסמלים, כמפורט בהק"א 33-06-02.
2. הסמל יענוד במרכז חפי כיס שמאל, אלא אם זכאי החייל לסמל נוסף, כמפורט להלן.
3. אם זכאי החייל לסמל מערך הלחימה ואף לסמל המערך המסייע, יענוד את סמל מערך הלחימה על חפי כיס שמאל, ויבחר לענידה על חפי כיס ימין בין סמל המערך המסייע לסמל ההכשרה והקורסים.
4. חייל הזכאי לסמל המערך המסייע ולסמל הכשרה/ קורס, יענוד את סמל המערך המסייע במרכז של חפי כיס שמאל ואת סמל ההכשרה/ הקורס במרכז של חפי כיס ימין. אם הוא זכאי בנוסף לסמל ההכשרה/ הקורס גם לאות הישגי כלשהו, יענוד את האות ההישגי בצידם הימני של חפי כיס ימין, ואת סמל ההכשרה/הקורס בצידם השמאלי של חפי הכיס הימני. יובהר, כי על חפי כיס שמאל יענוד סמל אחד בלבד, ועל חפי כיס ימין יענוד עד שלושה סמלים בלבד.
5. בכל מקרה, לא יענוד חייל על חפי כיס ימין את סמל המערך המסייע ואת סמל ההכשרה והקורסים יחדיו.

ז. אופן ענידתם של סמלים יחידתיים

בלמ"ס

- 16 -

			הוראת קבע אכ"א	
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת				
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש				

1. חייל במדים יענוד סמל יחידתי אחד בלבד (אם אינו זכאי לסמל מערכתי). הסמל ייענד במרכז של חפי כיס שמאל.

2. מפקד יחידה רשאי לחייב את חיילי יחידתו לענוד את הסמל היחידתי. אם חייב מפקד היחידה את חיילי יחידתו לענוד את הסמל, תנפק היחידה באופן ראשוני את הסמל לחיילים המשרתים בה.

3. חייל המחויב לענוד סמל יחידתי, והוא זכאי לסמל מערך לחימה, סמל המערך המסייע או סמל ההכשרה והקורסים – יענוד את הסמל היחידתי על חפי כיס ימין של החולצה.

4. על אף האמור לעיל, חייל המבצע הצבת חירום (להלן: "הצ"ח") מבצעית יהיה זכאי לענוד על חפי כיסו הימני אף את סיכת היחידה של יחידת ההצ"ח, בנוסף לסיכת היחידה שבה הוא מוצב לפי הרשומת הממוכנת.

ח. אופן ענידתם של אותות הישגיים

1. האותות ייענדו במרכז חפי הכיס הימני.
2. חייל הזכאי לשני אותות, יענד במרכז חפי הכיס הימני, כשהמרחק ביניהם 7 ס"מ, לכל היותר.
3. חייל הזכאי לשלושה אותות, יענוד אות אחד במרכז חפי הכיס, והיתר – משני צדיו, במרחק 2 ס"מ ממנו, לפי סדר ההענקת משמאל לימין.

ט. אופן ענידת סמל הצנחן (כנפי הצניחה)

1. חייל צה"ל שסיים קורס צניחה, יענוד את סמל הצנחן. חייל שצנח חמש צניחות בצה"ל יוגדר כצנחן מבצעי. חייל שצנח שתי צניחות בלבד יהיה זכאי לסמל הצנחן, אך לא יוגדר כצנחן מבצעי.

בלמ"ס

- 17 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

2. חייל שצנח 50 צניחות או יותר, הכוללות 20 צניחות לילה, לפחות, רשאי לענוד את סמל הצנחן הוותיק.
3. מפקד בית הספר לצניחה מוסמך לאשר ענידת כנפי צניחה על רקע כחול, ירוק או לבן, כמפורט להלן:

צבע הרקע	תיאור ההתמחות
כחול	חייל שסיים קורס צניחה; האמור לגבי סמל הצנחן וסמל הצנחן הוותיק
ירוק	בוגר קורס צניחה המשרת ביחידה מבצעית, המוגדרת במאפייני צניחה
לבן	בוגר קורס מדריכי צניחה, המשמש בתפקיד מדריך צניחה בפועל, או ששימש בעבר כמדריך וצבר יותר ממאה צניחות
אדום	חייל אשר צנח צניחה מבצעית

4. מפקד זרוע היבשה מוסמך לאשר ענידת רקע אדום לחייל אשר צנח צניחה מבצעית. מפקד הזרוע רשאי להאציל סמכות זו לקצין החי"ר והצנחנים הראשי.
 5. קצין החי"ר והצנחנים הראשי מוסמך לאשר ענידת סמל צנחן ותיק לחיילים מחוץ למערך המוצנח.
 6. סמלי הצנחן עשויים ממתכת וייענדו מעל הכיס השמאלי של החולצה, 5 מ"מ מעל לתפר העליון של הכיס. חייל העונד עיטורים ואותות מלחמה, יענוד את סמל הצנחן מעליהם.
 7. חייל העונד, בנוסף לסמל הצנחן, סמל התנדבותי – יענוד את סמל הצנחן מעל חפי כיס ימין באותו גובה כמו הסמל ההתנדבותי.
- י. אופן ענידתו של אות השירות המבצעי
1. האות ייענוד במרכז חפי הכיס הימני של החולצה.

בלמ"ס

- 18 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

2. חייל הרשאי לענוד אות הישגי אחד, יענוד את אות השירות המבצעי בצד ימין של חפי הכיס הימני, והאות ההישגי יענוד בצד שמאל של חפי הכיס הימני.
3. חייל הרשאי לענוד את אות השירות המבצעי, ובנוסף שני סמלים, יענוד את אות השירות המבצעי בצד ימין של חפי הכיס הימני.
4. חייל הרשאי לענוד את אות השירות המבצעי, ובנוסף שני סמלים של קורסים פיקודיים, יענוד את אות השירות המבצעי במרכז חפי הכיס הימני.
5. כללי הזכאות לאות השירות המבצעי, נוהל טקס ההענקה ורישום האות יהיו כמפורט בפ"מ 33.0808.

יא. אופן ענידתה של סיכת מצטיין נשיא המדינה או מצטיין הרמטכ"ל

1. הסיכה תיענד על חפי כיס ימין בלבד. אם הסיכה תיענד ללא סיכות נוספות על חפי הכיס, תמוקם הסיכה במרכז הכיס. אם תיענד עם סיכות נוספות – כגון סיכה יחידתית ואות השירות המבצעי – היא תיענד מצד שמאל של חפי הכיס הימני.
2. אם החייל זכאי לסיכת מצטיין נשיא המדינה וסיכת מצטיין הרמטכ"ל, סיכת מצטיין הנשיא תיענד מצד שמאל של חפי כיס ימין וסיכת מצטיין הרמטכ"ל מצד ימין של חפי כיס ימין.
- יב. סיכת משלחת צה"ל לפולין ("עדים במדים") תיענד על חפי כיס ימין.
- יג. עיטור פרס ביטחון ישראל ותג השירות הבטחוני יענד על חפי כיס ימין של החולצה, בצדו השמאלי.
- יד. אין לענוד סמלי קורסים והכשרות מחו"ל, אלא באישור אכ"א – ענף המשטר והמשמעת.
- טו. חל איסור על ענידת סמלי מג"ב, משטרת ישראל ושכ"ס על מדי הצבא.
- טז. חל איסור על ענידת עיטורים שהתקבלו ממדינות זרות או מנציגי גופים דתיים או אחרים.
- יז. חיילי צה"ל יהיו רשאים לענוד את סיכת יום הזיכרון "יזכור" המנופקת לקראת אירועי יום הזיכרון לחללי מערכות ישראל על-ידי משרד הביטחון (אגף משפחות והנצחה). הסיכה

בלמ"ס

- 19 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

תיעד על חפי כיס ימין מערב יום השואה ועד לצאת יום העצמאות. יובהר, כי לא תותר ענידת הסיכה בשאר ימות השנה.

9. חניכים בבתי ספר, בבסיסי הדרכה או בהשתלמויות של צה"ל

- א. חניכים בבתי ספר, בבסיסי הדרכה או בהשתלמויות של צה"ל יענדו סימני היכר המצביעים על השתייכותם למסגרת קורס או השתלמות, כמפורט בהוראה זו.
- ב. אכ"א – רע"ן המשטר והמשמעת רשאי לאשר לבתי ספר או לבסיסי הדרכה להשתמש בסימני היכר לחניכים גם לגבי קורסים אחרים, ובתנאי שסימנים אלה ייענדו במסגרת הפנימית של הקורס או של ההשתלמות ובשטח המחנה בלבד.

10. אותות מערכה

א. אותות המערכה הם:

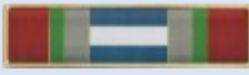
1. אות "ההגנה";
2. אות לוחמי חירות ישראל – לח"י;
3. אות הארגון הצבאי הלאומי – אצ"ל;
4. אות הקוממיות (ראו פ"מ [33.0808](#));
5. אות מבצע סיני (ראו פ"מ [33.0808](#));
6. אות מלחמת ששת הימים (ראו פ"מ [33.0808](#));
7. אות מלחמת ההתשה (ראו פ"מ [33.0808](#));
8. אות מלחמת יום הכיפורים (ראו פ"מ [33.0808](#));
9. אות מערכת שלום הגליל (ראו פ"מ [33.0808](#));
10. אות מלחמת לבנון השנייה (ראו פ"מ [33.0808](#));

בלמ"ס

- 21 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

אות	תיאור מילולי	תמונה
אות מלחמת ההתשה	חוס בהיר, לבן, תכלת, לבן, חוס בהיר, אדום, חוס כהה, לבן, חוס בהיר ופסים לבנים מקוטעים לרוחבו;	
אות מלחמת יום הכיפורים	כחול, לבן, כחול, לבן, אדום, לבן, כחול, לבן, וכחול;	
אות מערכת שלום הגליל	אדום, לבן, כחול, לבן, ירוק, אדום, ירוק, לבן, כחול, לבן ואדום;	
אות מלחמת לבנון השנייה	לבן, כחול, לבן, כתום, ירוק, אדום, ירוק, כתום, לבן, כחול, לבן.	
אות מערכת צוק איתן	כתום, צהוב, אדום, לבן, כחול, לבן, אדום, צהוב, כתום.	
אות המערכה ברצועת הביטחון בלבנון	אדום, ירוק, אפור, כחול, לבן, כחול, אפור, ירוק, אדום.	

ג. סדר ענידתם של אותות המערכה

1. אות המערכה ייענד מעל לחפי הכיס השמאלי של החולצה או הירכית. האות לא ייענד על בגדי עבודה, אפודה (סוודר), מעיל עליון או מעיל רוח.

בלמ"ס

- 22 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

2. חיילי מילואים רשאים לענוד את האותות על בגדי עבודה, בהתאם לכללים המפורטים בסעיף זה, וכן על בגדים אזרחיים (בהתאם להנחיות ענידת האותות, המתפרסמות על-ידי משרד הביטחון).
3. מי שהוענק לו אות מערכה של ארגון מחתרת, יענוד אותו, בכל מקרה, בשורה התחתונה מצד ימין.
4. בחולצה ללא כיס, ייענדו האותות במקום החופף למקומם בחולצה עם כיס.
- ד. אופן ענידתם של עיטורים, ציונים לשבח ואותות מערכה
 1. אותות ייענדו בשורות כשבכל שורה שני אותות, מעל חפי הכיס השמאלי, לפי הסדר הבא:
 - א. בשורות התחתונות – אותות המערכה. סדר ענידת אותות המערכה הוא על-פי סדר התרחשותן (מתאחרונה למוקדמת) מלמעלה למטה ומשמאל לימין.
 - ב. ככלל, אותות הצלי"ש ייענדו מעל לאותות המערכה. אם בשורה העליונה משורות אותות המערכה יש אות אחד בלבד – ייענד מימין, ולשמאלו ייענד אות הצלי"ש בדירוג הנמוך ביותר. אם הוענק אות צלי"ש במהלך אחת המלחמות, ייענד סמל הצלי"ש על גבי אות המערכה.
 - ג. אם החייל אינו זכאי לענוד אותות מערכה, ייענדו אותות הצלי"ש בשורות התחתונות ביותר.
 - ד. מעל לשורת אותות המערכה ואותות הצלי"ש, כמפורט לעיל, ייענדו אותות העיטורים. אם בשורה העליונה משורות אותות המערכה ואותות הצלי"ש יש אות אחד בלבד – ייענד משמאלו אות העיטור הנמוך מן העיטורים.
 - ה. אם החייל אינו זכאי לאותות מערכה ולאותות צלי"ש, ייענדו אותות העיטורים בשורה התחתונה ביותר.
 - ו. סדר אותות הצלי"ש ואותות העיטורים: אותות בדירוג גבוה יותר ייענדו בשורות העליונות יותר; ובאותה שורה – האות הגבוה מן השניים ייענד מימין.

בלמ"ס

- 23 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

ז. היה מספר האותות הכולל בלתי זוגי – ייעד האות האחרון לפי הסדר האמור לעיל בשורה העליונה ביותר, במרכז. אות יחיד ייעד מעל מרכז חפי הכיס השמאלי.

ח. על חולצה ללא כיס ייעדו האותות במקום החופף למקומם בחולצה עם כיס.

11. סמל שרוול (תג יחידה)

- א. סמל השרוול יושלח בכתפת שמאל של הבגד העליון אותו לובש החייל (מדי שירות בגדי א', כולל אפודה ומעיל יציאה).
- ב. אין לענד את הסמל על בגדי עבודה ועל כל בגד אחר.
- ג. חל איסור על קישוט התג באביזרי קישוט וסיכות שונות, אך מותר לניילן את תג השרוול.

12. עקרונות לענידת אותות, דרגות וסמלים – הוראות לעניין קצינים ונגדים

א. אופן ענידת סימני הדרגה

1. קצין או נגד יענד את סימני דרגתו בכל עת שהוא לובש מדים, על הבגד העליון (דרגות א' על מדי השירות, ודרגות שדה על בגדי עבודה).
2. מפקד בדרגת כתף רס"ן ומעלה מוסמך לאסור ענידת סימני דרגה בעת פעילות מבצעית. מפקד כאמור מוסמך לחתיר לחייל לענד בעת פעילות מבצעית סימני דרגה שאינה דרגתו האישית.
3. קצין המשתתף בקורס הדרכה, יענד על דרגותיו את תג הקורס בעת שהותו בשטח המחנה.
4. קצינים מקצועיים, שהוענקה להם דרגה בהתאם לאמור בחפ"ע 3.0210, יענדו סרט כתף כמפורט להלן:

א. "קצין רפואה" – סרט כתף עשוי בד לבן מודפס באותיות אדומות;

בלמ"ס

- 24 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

- ב. "קצין משפטים" – סרט כתף עשוי בד לבן מודפס באותיות ירוקות ;
- ג. "רב צבאי" – סרט כתף עשוי בד כחול מודפס באותיות לבנות.
- ד. סרט הכתף יושלח על כותפת הבגד העליון אותו לובש החייל.
5. קצינים וקצינים מקצועיים בדרגות קמ"א וקא"ב –
- א. סימני דרגה בצורת עלי זית ייענדו כשהעלים פונים לכיוון הגב.
- ב. סימני דרגה בצורת עלי גפן ייענדו כשהניצב פונה לכיוון תפר השרוול.
- ב. צבעי סימני הדרגה, הרקע והכותפות של קצינים
1. צבעי סימני הדרגה, הרקע והכותפות של קצינים יהיו כלדקמן :

מס"ד	הסמכות	דרגות א			דרגות שדה	
		צבע סימן הדרגה	צבע הרקע	צבע הכותפת	צבע הכותפת	צבע סימן הדרגה
1.	כלל יחידות צה"ל, למעט זרוע האוויר והחלל וזרוע הים	מחומצן	אדום	צבע המדים	חקי	ירוק-כהה
2.	זרוע האוויר והחלל	מוכסף	ללא רקע	כחול אפור	כחול אפור	לבן
3.	זרוע הים	מוזהב	ללא רקע	כחול כהה	כחול כהה	צהוב (זהב)

2. קצינים מקצועיים בדרגת קמ"א וקא"ב – ללא רקע.

ג. אופן ענידת סימני הדרגה – נגדים

בלמ"ס

- 25 -

		
הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

1. נגד יענוד את סימני דרגתו, בכל עת שהוא לובש מדים, על הבגד העליון (דרגות א' על מדי השירות, ודרגות שדה על בגדי עבודה).

2. להלן סימני הדרגה והרקע לדרגות הנגדים, שדרגתם רס"ל- רנ"ג:

מס"ד	הסמכות	דרגות א		דרגות שדה	
		צבע סימן הדרגה	צבע הכותמת	צבע הכותמת	צבע סימן הדרגה
2.	כלל יחידות צה"ל, למעט זרוע האוויר והחלל וזרוע הים	צבע עיקרי ירקרק, משני ירוק זית כהה	זית כהה	חקי	ירוק-כהה
3.	זרוע האוויר והחלל	צבע עיקרי תכלת, משני כחול	כחול אפור	כחול אפור	לבן
4.	זרוע הים	צבע עיקרי צהוב ומשני צהוב כהה	כחול כהה	כחול כהה	צהוב (זהב)

ד. אופן ענידת סימני ההיכר של קורסים פיקודיים

1. סיכת מ"מ, סיכת טיס וסיכת חובל ייענדו על הדש השמאלי של צווארון החולצה או הירכית, סמוך לתפר הקדמי ובמקביל לו. קצהו התחתון של הסימן יהיה במרחק שלושה מ"מ מקודקוד הדש, ובמרחק שווה משפת הצווארון.

2. נגדים בקבע מובחק יענדו את סיכת הקבע המובחק על הדש השמאלי של צווארון החולצה או הירכית, סמוך לתפר הקדמי ובמקביל לו, בדומה לסיכות המ"מ.

בלמ"ס

- 26 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

3. סיכת קורס ביה"ס למלחמה במכללות הצבאיות, תיעוד על חדש הימני של צווארון החולצה או הירכית, סמך לתפר הקדמי ובמקביל לו. קצחו התחתון של הסימן יהיה במרחק שלושה מ"מ מקודקוד החדש, ובמרחק שווה משפות הצווארון.
4. משרת קבע הזכאי לענוד סמל של בוגרי קורס מב"ל, מח"טים, מג"דים, מ"פים, פו"ם, קצין רפואה, קצין רפואה בכיר, או בוגר של קורס סמלים במערך החי"ר, יענוד את הגבוה מן הסמלים בצד השמאלי של חפי כיס ימין. משרת קבע כאמור שהוא בוגר קורס פו"ם "ברק", פו"ם "אלון", והקורס ללימודי המלחמה, יענוד לצד הסמל האמור גם את סיכת בית הספר ללימודי המלחמה (בעבר פו"ם "ברק" ופו"ם "אלון"), וגם את סיכת מב"ל.
5. בוגרי קורס הקבע הראשוני לנגדים ובוגרי קורס הקבע הבכיר לנגדים ("פו"ם נגדים") יענודו את הגבוה מן הסמלים בצד השמאלי של חפי כיס ימין.
6. בוגר קורס מב"ל ופו"ם יענוד את סמל הקורס הבכיר מבינם.
7. משרת קבע הזכאי לענוד, בנוסף לאחד הסמלים שצוינו לעיל, גם אות לציון הישג (כגון, אות הקלע, אות הצלף, אות ה"בראור" או אות השירות המבצעי), יענוד את הסמל על חפי כיס ימין, קרוב למרכז הגוף, ואת האות לציון ההישג מימין לסמל, במרחק 7 ס"מ ממנו.
8. משרתת קבע תענוד על חפי כיס שמאל עד שלושה סמלים, בהתאם לכללים המפורטים בסעיפי המשנה שלהלן.
9. משרתת קבע בעלת סיכת קורס פיקודי (פו"ם, מב"ל, ביה"ס לנגדים) תענוד את הסיכה בורוע ימין של חפי הכיס השמאלי, את אות השירות המבצעי בצד השמאלי של חפי הכיס, ובמרכז תיענוד סיכת היחידה או סיכה מערכתית. בהיעדר סיכת קורס וסימני היכר פיקודיים, אם קיימות זכאות לשני סמלים, ייענודו הסמלים בשני הקצוות של חפי הכיס. היה ואחד הסמלים הינו אות השירות המבצעי, ייענוד זה בצד השמאלי של חפי הכיס השמאלי והשני – בצד הימני של חפי הכיס השמאלי.
10. משרתת קבע, הזכאית לסמל התנדבותי ולסמל הצנחן, תענוד את הסמל ההתנדבותי המסמל את המקצוע בצד שמאל מעל הכיס ואת סמל הצנחן בורוע ימין של החולצה, באותו גובה.

בלמ"ס

- 27 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

ה. אופן ענידתם של סמלי הכשרות וקורסים – סיכות מוזהבות

1. הזכאות לסיכה מוזהבת לבוגרי הקורסים הפיקודיים שהדריכו שני מחזורי הדרכה בקורסי קצינים, לפחות, ולא פחות משמונה חודשים, הינה: לבוגרי בית הספר לטיסה – סיכת הטייס מוזהבת; לבוגרי קורס קצינים בבח"ד 1 – סיכת מ"מ מוזהבת.
2. בוגרי בסיס ההדרכה לקצינים תומכי לחימה (בה"ד 12) שהדריכו חצי שנה בבח"ד זה בעבר – סיכת מ"מ מוזהבת.
3. סגלי הדרכה בהשתלמויות קורס קצינים שהדריכו שני מחזורי קורס קצינים, לפחות, ולא פחות מחצי שנה, יענדו את סיכת המערך אליו הם משתייכים, לדוגמה: בית הספר למקצועות משאבי אנוש של חיל המשא"ן (בה"ד 11) – סיכת המשא"ן המוזהבת; בסיס ההדרכה של לוגיסטיקה (בה"ד 6) – חל"גון מוזהב; בסיס ההדרכה למקצועות הטכנולוגיים בחיל הטכנולוגיה והאחזקה (בה"ד 20) – סיכת הטכנולוגיה והאחזקה המוזהבת.
4. מפקדי כלי שיט בזרוע הים, עם כניסתם לתפקיד, יהיו זכאים לענוד את סיכת מערך הלחימה או מערך ההתנדבות – סיכה מוזהבת.
5. מדריכי הכשרות פו"ם, מב"ל, מלט"ק והכשרות ביה"ס לגנדים, אשר עומדים בתנאים המפורטים להלן, יהיו זכאים לענוד את סיכת ההכשרה הרלוונטית המוזהבת:
 - א. מדריכי מב"ל, אשר השלימו מחזור הדרכה אחד (11 חודשים) – סיכת מב"ל המוזהבת.
 - ב. מדריכי קורס פו"ם "אפק", אשר השלימו 2 מחזורי הדרכה (במצטבר 8 חודשים) – סיכת פו"ם "אפק" המוזהבת.
 - ג. מדריכי המלט"ק, אשר השלימו 11 חודשי הדרכה – סיכת המלט"ק המוזהבת.
 - ד. מדריכי קורס הקבע המובהק בביה"ס לגנדים במכללות הצבאיות, אשר השלימו 9 חודשי הדרכה – סיכת הקבע המובהק המוזהבת.

בלמ"ס

- 30 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

2. "מכנסי קופיקו" – מכנסיים בעלי שני כיסים פנימיים קדמיים וכיס אחורי ימני (מנופקים לחיילים וחיילות בזרוע האוויר והחלל וחיל הים)
3. "מכנסי חיילות" – מכנסיים בעלי 2 כיסים אחוריים (מנופקים לחיילות בלבד).
- ב. חייל וחיילת הנעים במכנסי דגמ"ח, ינעלו נעליים על פי מתאר השירות שלהם, וכפי שנופק להם ביום גיוסם על ידי צה"ל.
- ג. חייל וחיילת בזרוע האוויר והחלל ובזרוע הים הנעים במכנסי "קופיקו", ינעלו נעליים גבוהות או נעליים חצאיות.
- ד. חיילת הלוכשת מכנסי דגמ"ח תלבש חולצה בעלת שני כיסים.
- ה. חיילת בזרוע האוויר והחלל ובזרוע הים הלוכשת מכנסי "קופיקו" תלבש חולצה בעלת שני כיסים.
- ו. חיילת הנעה במכנסי חיילות תנעל נעלי שלוש רבעים שהונפקו לה ביום גיוסה.
- ז. הרחבה או הצרה של המכנסיים מותרת באזור המותניים בלבד. אין לשנות את גזרת המכנסיים על-ידי הנמכת קו המותניים לשם יצירת מכנסיים בעלי גזרה נמוכה, או גזרה צמודת גוף.
- ח. יש לקצר את המכנסיים (מכפלת). הקיצור ייעשה כך שהמכנסיים לא יהיו גבוהים מפיקת הקרסול או נמוכים מעקב הנעל, פרט לחיילים או חיילות שנועלים נעליים גבוהות, שיצמידו את שולי המכנסיים בגומיות לצוואר הנעל.
- 17. בגדי עבודה (מדי ב'), אישור תנועה מחוץ למחנה, מדי לחימה, "מדים טקטיים"**
- א. בגדי עבודה (מדי ב') הם בגדים מבד כותנה או מדקרן, אשר מוטבעת עליהם החותמת "צ" או "צה"ל", שנופקו לחייל על-ידי צה"ל.
- ב. חייל ילבש בגדי עבודה באימונים, במבצעים, בפעילויות, במשימות יחידתיות בתחומי היחידה או מחוצה לה. יובהר, כי חייל השוהה בתוך יחידתו רשאי ללבוש בגדי עבודה בהתאם לפקודות הקבע של היחידה.

בלמ"ס

- 31 -

			הוראת קבע אכ"א	
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת				
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש				

- ג. קצין שדרגתו סא"ל ומעלה, או נגד יחידה בקבע מובהק רשאי לאשר לחיילים ללבוש בגדי עבודה גם מחוץ לתחומי היחידה, ובתנאי שאלו נקיים, מגוהצים ומסודרים. האישור יינתן לפרק זמן של עד 10 ימים, לכל היותר.
- ד. תנועה במדי לחימה ("מדים טקטיים") תאושר ליחידות לוחמות, שניתן להן אישור לכך ולאוכסויות הלוחמות בלבד. החייל רשאי לנוע עם מדים אלו בתוך ומחוץ למסגרת המחנה. אין לנוע במדי לחימה שלא נופקו על-ידי צה"ל.
- ה. תנועה במדים ייחודיים (מדי טכנאי/סרביל) מחוץ לתחומי היחידה תתאפשר במעבר בין בסיסים ברכב צבאי במסגרת העבודה בלבד. אסור לנוע במדים אלו במקומות ציבוריים.
- ו. חייל בשירות חובה לא יענוד כל תג, סמל, סימן או דרגה, פרט לשרוך הדרכה, ותוויות שמיות. עם זאת, בבסיסי ההדרכה, בבסיסי הטירונות או בתפקידים המחייבים זאת או בהתאם להנחיית מפקד היחידה, ייענדו אף סימני דרגה תפורים.
- ז. חל אישור על חיילים בשירות חובה לנוע עם מדי עבודה ייעודיים, המכילים צמדנים ("סקוטשים"/"פאציים") וסמלים תפורים. בקשה חריגה בעניין זה תובא לאישור אכ"א – ענף המשטר והמשמעת.
- ח. ענידת כומתה/כובע במדי עבודה – כמפורט בפרק הכומתה.

18. גופייה

- א. חייל רשאי ללבוש מתחת לחולצת המדים גופייה, כאמור להלן. למען הסר ספק, חייל רשאי שלא ללבוש גופייה מתחת לחולצת המדים.
- ב. צבע הגופייה מתחת לחולצת מדי השירות יהיה בצבע לבן או ירוק-זית. בורוע האוויר והחלל ובורוע הים, צבע הגופייה מתחת לחולצת מדי השירות יהיה לבן בלבד.
- ג. ככלל, בחלקה העליון של הגופייה או החולצה לא יהיה כל רישום, ציור או סימן אחר.
- ד. ליחידות שלהן אישור מיוחד תנופק, לצורך פעילות מבצעית בלבד, גופייה או חולצה בצבע שחור. התנועה בגופייה או חולצה בצבע שחור תעשה על בגדי עבודה בלבד.
- ה. הגופייה או החולצה עשויה להיות עם מפתח עגול או בצורת "V". אין ללבוש גופייה בעלת צווארון "גולף" (צווארון גבוה).

בלמ"ס
- 32 -

הוראת קבע אכ"א

מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

- ו. שולי הגופייה או החולצה לא יבלטו מתחת לשרוולי החולצה או מעל לצווארון החולצה.
- ז. צבע הגופייה מתחת לחולצת בגדי העבודה יהיה בצבע לבן או בצבע ירוק-זית בלבד.
- ח. לעניין סעיף זה – "גופייה", לרבות חולצת T.
- ט. תנועה ב"חצי מדים" בבגדי עבודה בלבד (מכנס מדים וגופייה) תותר על-ידי מפקד היחידה או סגנו, בהתאם לפקודות הקבע ביחידה ובמקרים חריגים בלבד, בזמן עבודה פיזית מאומצת, כגון: עבודות ניקיון חזות המחנה, סידור ועבודה במחסנים, טיפול בכלי רכב, וכיוצא בזאת. התנועה תותר בגופייה בעלת שרוולים (קצרים או ארוכים) ועפ"י הצבעים המותרים בעת לבישת מדים.

19. ציצית

- א. חייל רשאי ללבוש ציצית מתחת לחולצה ולהוציא את גדילי הציצית מחוץ לחולצה.
- ב. צבע הציצית מתחת לחולצת מדי השירות יהיה בצבע לבן או ירוק-זית, ובזרוע האוויר והחלל ובזרוע הים – לבן בלבד.
- ג. צבע הציצית מתחת לחולצת בגדי העבודה יהיה בצבע לבן או ירוק-זית.

20. חצאית – חיילות

- א. חיילת תנוע בחצאית שנופקה לה על-ידי צה"ל.
- ב. חיילת בשירות החובה אינה רשאית ללבוש חצאית, האמור אינו חל על חיילת המקיימת אורח חיים דתי, שנופקה לה חצאית בהתאם לתעודת ציוד אישי (טופס 1004).
- ג. אורך החצאית לא יהיה קצר מ-3 ס"מ מתחת לפיקת הברך.

בלמ"ס

- 33 -

 הוראת קבע אכ"א		
תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	מספר ההוראה: 33-05-01
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

21. חגורה

- א. בעת לבישת מדי שירות, חייל יחגור חגורה בצבע ירוק-כהה, שנופקה לו על-ידי צה"ל; חייל בזרוע האוויר והחלל יחגור חגורה בצבע כחול, שנופקה לו על-ידי צה"ל; חייל בזרוע הים יחגור חגורה בצבע שחור, שנופקה לו על-ידי צה"ל.
- ב. סוגי החגורות בזרוע הים:
1. חייל שנע על מדי שירות בזרוע הים יחגור חגורה רחבה בצבע שחור, שהאבזם שלה הוא אבזם צורן ברוחב 3.5 ס"מ בגוון מושחם.
 2. חייל שנע על מדים ייצוגיים (לבנים) בזרוע הים יחגור חגורה צרה בצבע שחור עם אבזם זהב (בדומה למשרתי הקבע בזרוע הים) כשלולאות המכנס צרות בהתאמה לחגורה.
 - ג. חייל שנע בבגדי עבודה, יקבל 2 חגורות מצה"ל – אחת לטובת מדי השירות ואחת לטובת מדי העבודה. במדי העבודה, החגורה תהיה בצבע ירוק-כהה.
 - ד. מרכיבי החגורה:
1. אבזם החגורה הינו אבזם צורן ברוחב 3.5 ס"מ בגוון מושחם.
 2. החגורה תושחל דרך לולאות המכנסיים ותיחגר מעל המכנסיים או מתחת לירכית הבנות או מעל לירכית הצנחנים.
 3. שימוש בחגורה בלוח, דהוייה או שחוקה אסור.

22. נעליים

- א. חייל הנועל נעליים גבוהות יכניס את סרח השרוך לתוך המעל.
- ב. חייל שאינו נועל נעליים גבוהות, לרבות חיילת הנועלת נעלי שלוש-רבעים, לא יקפל את המכנסיים, לא יחדקם וינע ללא גומיות במכנסיים.
- ג. חייל הנועל נעליים גבוהות יקפל את המכנסיים ויחדקם מעל הנעליים באמצעות גומיות (הגומיות יהיו בצידם הפנימי של המכנסיים).

בלמ"ס

- 34 -

הוראת קבע אכ"א

תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	מספר ההוראה: 33-05-01
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

- ד. חייל בשירות החובה ינעל נעליים מהסוג שמנפק צה"ל בלבד.
- ה. חיילת בשירות החובה תנעל נעליים שמנפק צה"ל בלבד.
1. נעליים גבוהות – בעת לבישת מכנסי דגמ"ח.
2. נעליים שלושה רבעים – בעת לבישת מכנסי דגמ"ח או בעת לבישת מכנסי חיילות - יש לבצע קיצור של המכנסיים (מכפלת). הקיצור ייעשה כך שהמכנסיים לא יהיו גבוהים מפיקת הקרסול או נמוכים מעקב הנעל.
3. חיילת תנעל את נעליה כשהן קשורות ורכוסות היטב ומהודקות לרגל.
- ו. נעליים מיוחדות ללוחמים:
1. פירוט היחידות המזכות בנעליים מיוחדות יפורסם מעת לעת באוגדן הלבוש הייעודי.
2. בקשה לאישור נעליים מיוחדות ללוחמים כפריט לבוש בבגדי עבודה בלבד ביחידה שאינה מוכרת כיחידה מזכה, תידון על-ידי אכ"א – ענף המשטר והמשמעת.
3. רשימת היחידות המזכות בהיתר לטע בנעליים אדומות גבוהות תפורסם מעת לעת באוגדן הלבוש הייעודי.
4. חייל ששירת במשך 12 חודשי שירות וסיים מסלול לחימה רשאי להמשיך לנעול את הנעל גם לאחר עזיבת היחידה המזכה.
5. טרם מתן האישור לנעילת נעליים מיוחדות ללוחמים, תתקבל התייחסות חטיבת המבצעים ביחס לאופי היחידה ולצרכיה המבצעיים והתייחסות אט"ל – ענף הציד והמיגון האיש, ביחס לסוג הנעליים והתאמתן למאפייני הפעילות המבצעית של היחידה.
- ז. לחייל העובד בעבודות הדורשות נעלי בטיחות בהתאם לדיני הבטיחות בעבודה יסופקו נעליים ייעודיות.
- ח. פטור רפואי מנעליים:
1. חייל בשירות החובה, שרופא צבאי העניק לו פטור מנעילת נעליים צבאיות לתקופה של עד 14 ימים, ינעל נעליים אזרחיות שברשותו.

בלמ"ס

- 35 -

הוראת קבע אכ"א

מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

חייל בשירות החובה שרופא צבאי שהוסמך לכך על-ידי מקרפ"ר – ענף רת"ס, העניק לו פטור זמני מעל 14 ימים או פטור קבוע מנעליים צבאיות, תפנה יחידתו לאט"ל – מרה"ס לשם קבלת נעליים מתאימות. ככל שהנעליים שנופקו על-ידי מרה"ס אינן עונות על הצרכים הרפואיים של החייל, יוכל החייל להשתמש בנעליים אזרחיות כמפורט להלן: נעליים חצאיות, נעלי שלושה-רבעים מעור חלק או דמוי עור, בצבע שחור אחיד, בעלות שרוכים, ללא קישוטים. חרטום הנעליים יהיה מעוגל או מרובע, ללא קישוטים או אבזמים. סוליית הנעל תהיה שטוחה ובגובה עד 2 ס"מ (לא נעלי ספורט).

2. חייל בשירות החובה שרופא צבאי שהוסמך לכך על-ידי מקרפ"ר – ענף רת"ס, העניק לו פטור זמני מעל 14 ימים או פטור קבוע מנעליים צבאיות, תנעל נעליים אזרחיות שברשותה, כמפורט להלן: נעליים חצאיות או נעלי שלושה-רבעים. הנעליים יהיו מעור, או דמוי עור, חלקות ואינן מבריקות, בצבע שחור אחיד עם שרוכים, רוכסן, צמדן (סקוטש) או בלעדיהם. חרטום הנעליים יהיה מעוגל או מרובע וללא קישוט, כיתוב או אבזם, לרבות סמל החברה שייצרה את הנעליים. גובה עקב הנעליים יהיה 2 ס"מ, לכל היותר. רוחב סוליית הנעל לא יחרוג מחצי ס"מ מרוחב הנעל.

3. חייל בשירות חובה רשאי לנעול נעלי שלושה רבעים אורתופדיות (באישור רופא צבאי מוסמך בלבד), שעליהן חלים כל הכללים החלים על נעליים חצאיות כמצוין לעיל.

4. האמור בסעיף זה, בנושא פטור רפואי מנעליים, יחול על מדי שירות ובגדי העבודה.

ט. נעליים שאינן מעור

1. אלה יהיו זכאים לנעול נעליים שאינן מעור:

א. חייל המקיים אורח חיים טבעוני או צמחוני, המחייבו להימנע מנעילת נעליים העשויות עור;

ב. חייל המשתייך לעדת העבריים מדימונה.

2. בקשתו של חייל המשתייך לעדת העבריים מדימונה תיבחן על-ידי אכ"א – ענף המשטר והמשמעת לאחר המלצת מפקד בדרגת סא"ל לפחות. אם הוגשה הבקשה על-ידי

בלמ"ס

- 36 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

מלש"ב, תיבחן ותאושר הבקשה על-ידי לשכת הגיוס. חייל כאמור שאושרה בקשתו יקבל נעליים שאינן מעור שיונקו על-ידי מרה"ס ליחידתו.

3. רע"ן המשטר והמשמעת רשאי לאשר חריגים שלא בהתאם להוראות פקודה זו, מטעמים מיוחדים, לאחר שנועץ במפצ"ר-יעח"ק.

4. אישור פריט לבוש זה אינו מותנה בהכרתו של החייל כטבעוני/צמחוני לצורך קבלת הטבות אחרות.

5. בצום יום הכיפורים ובצום ט' באב, רשאי חייל המקיים את מנהג הצום לנעול נעליים שאינן בהן חלקי עור.

23. סנדלים

א. חיילת בשירות החובה רשאית לנעול סנדלי עור או דמוי עור שצבעם שחור, ללא קישוטים (כדוגמת ציור, חרוזים, צביעה, רקמה), בעלי רצועה אחת מלפנים, אחידה ושלמה, או רצועה אחת מלפנים המחוברת בשני חלקיה באבזם או בצמדן (סקוטש), אשר רוחבה 2.5 ס"מ, וכן רצועה נוספת הרוכסת על הקרסול ונסגרת באמצעות אבזם או צמדן. טובה עקב הסנדלים יהיה 2 ס"מ, לכל היותר.

ב. מפקד יחידה רשאי לאסור על מעילת סנדלים בנסיבות מיוחדות כדוגמת פעילות יחידתית, נסיבות הקשורות במזג אוויר וכדומה.

ג. חיילת לא תגרום גרביים בעת שהיא נועלת סנדלים.

ד. חיילת לא תנעל סנדלים עם מכנסי דגמ"ח.

ה. חיילת לא תנעל סנדלים עם בגדי עבודה.

ו. חיילת לא תנעל סנדלים עם לבוש חורפי (מעיל, צעיף, כפפות וכד').

בלמ"ס

- 37 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

24. גרביים

- חייל יגרום גרביים מהסוג שמנפק צה"ל או גרביים פרטיים בגוון אפור כהה או שחור, ללא דוגמאות או קישוטים.
- חיילת הנועלת מעליים גבוהות, תגרום גרביים בצבע אפור או שחור, ללא דוגמאות או קישוטים.
- חיילת תגרום גרביים גרבי ניילון בצבע גוף או גרביים פרטיים, חלקים, בגוון שחור או אפור, ללא דוגמאות או קישוטים.
- חיילת הלובשת חצאית ונועלת מעליים תגרום גרביים לבנים קצרים או גרבי ניילון ארוכים בצבע הגוף או בצבע שחור. חיילת המקיימת אורח חיים דתי רשאית לגרום גרבוניס בכל עובי וסוג (עבים/דקים) בצבע הגוף או בצבע שחור בלבד.

25. אפודה (סוודר)

- חייל רשאי ללבוש, על מדי שירות או על מדי עבודה, אפודת טלאים מסוג "V" עם כותפות שצבעה ירוק-זית, ואשר נופקה לו ביחידתו על-ידי צה"ל, או אפודה כדוגמתה. בזרוע האוויר והחלל ובזרוע הים, תהיה האפודה בצבע כחול ים בלבד.
- האפודה תילבש מעל החולצה בלבד, ושולי החולצה יוכנסו לתוך המכנסיים. האפודה תכסה את חגורת המכנסיים.
- אסור ללבוש את האפודה מעל ירכית (חיילות או צנחנים).
- כל אפודה אחרת אסורה ללבישה.
- חייל הלובש אפודה (ללא מעיל) חייב לשאת את הפריטים האלה:
 - כומתה בכותפת השמאלית או על הראש;
 - סמל שרוול (תג יחידה) במדי שירות;
 - סימני דרגה (במדי שירות);

בלמ"ס

- 38 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

4. שרוך הדרכה – השרוך יושחל דרך הכותפת השמאלית, קצה השרוך יוצמד בסיכת ביטחון קטנה לצד המתאים בגובה הכיס של החולצה מתחת לאפודה.

26. מעיל

- חייל ינוע במעיל "סופטשל" שנופק לו על-ידי צה"ל עם רקמת דגל ישראל על זרוע ימין.
- המעיל ילבש מעל חולצת המדים (אין לנוע במעיל ללא חולצת מדים).
- על כותפת שמאל של המעיל ייענד סמל השרוול של היחידה שבה מוצב החייל, ותינשא כומתה שהחייל זכאי לה.
- חייל שאין ברשותו מעיל לבגדי עבודה רשאי לנוע עם מעיל "הסופטשל" בעת לבישת בגדי עבודה, ללא תג היחידה בכותפת.
- על המעיל לא ייענדו סימני דרגה/שרוך/סיכות.
- המעיל יהיה רכוס או מכופתר עד לגובה הכפתור המכופתר העליון של החולצה.
- אסור לנוע עם מעיל שאינו פריט לבוש תקני צה"ל.
- למען הסר ספק, שולי חולצתו של חייל הלוש מעיל יוכנסו לתוך המכנסיים גם במקרה זה.

27. מעיל המיועד לבגדי עבודה

- חייל בשירות החובה רשאי ללבוש מעיל פלז או מעיל "סופטשל" ייעודי לבגדי עבודה, שנופק על ידי צה"ל או על ידי גופים שאושרו על ידי צה"ל, בצבע ירוק זית:

1. במעיל ה"פלז" לא יהיו סמלים/סימנים/כתוביות, למעט סמל היחידה, סמל ההכשרה או סמל הלוחם של היחידה – סמל אחד בלבד בגודל שלא יעלה על 10x10 ס"מ.

בלמ"ס

- 39 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

2. מעיל "דובון", שטופק על-ידי צה"ל, מותר לתנועה בבגדי עבודה בתחומי היחידה בלבד.
- ב. מעילים ייחודיים בזרוע האוויר והחלל ובזרוע הים יפורטו באוגדן לבוש ייעודי.
- ג. ניתן ללבוש מעיל פלז או מעיל "סופטשל" ייעודי לבגדי עבודה גם על מדי לחימה (טקטיים).
- ד. מעיל "סופטשל" ייעודי לבגדי עבודה שנלבש על מדי לחימה ("מדים טקטיים") והוא בעל צמדנים ("סקוטשים")
- המעיל יהיה בצבע ירוק-זית, ייעדו עליו סימני דרגות, וככל שיש צמדנים ("סקוטשים") על המעיל: דגל ישראל בזרוע שמאל, בחזית המעיל תג שמי ללא דרגה או מרכיבים נוספים (ככל שאכן יש צמדן בחזית המעיל), ובזרוע ימין סמל היחידה, כפי שאושר בוועדת הסמלים המטכ"לית, ובדומה למיקום הצמדנים על מדי העבודה.

28. צעיף/ חם צוואר

- א. חייל, הלוש מעיל על מדי השירות או בגדי עבודה, רשאי ללבוש צעיף/חם צוואר בצבע שחור/ירוק זית.
- ב. בזרוע האוויר והחלל, במדי שירות, תותר לבישת צעיף/חם צוואר בצבע כחול כהה, בלבד, ובזרוע הים, במדי שירות, תותר לבישת צעיף/חם צוואר בצבע שחור, בלבד.
- ג. יובהר, כי אסור ללבוש צעיף/חם צוואר ללא מעיל, או ללבוש שלא על הצוואר.
- ד. הצעיף יהיה חלק ולא יהיה עליו כל קישוט או כל סימן אחר, שולי הצעיף יוכנסו לתוך המעיל, והמעיל יהיה רכוס.

29. כובע גרב

בלמ"ס
- 40 -

 הוראת קבע אכ"א		
תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	מספר ההוראה: 33-05-01
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

חייל רשאי לחבוש כובע גרב כשהוא לובש בגדי עבודה, ועליהם מעיל עבודה או פלז, בתוך שטח היחידה, בפעילות מבצעית או בזמן אימונים, הכל בכפוף לאישור מפקד היחידה. צבע הכובע יהיה שחור או ירוק-זית, ולא יהיה עליו כל כיתוב.

30. כפפות

- א. חייל הלובש מעיל, רשאי ללבוש כפפות שמנפק צה"ל או כפפות כדוגמתן, בצבע שחור או ירוק-זית. הכפפות יהיו שלמות, חלקות וללא כיתוב/ דוגמא.
- ב. בזרוע האוויר והחלל ובזרוע הים – חייל רשאי ללבוש כפפות כאמור בסעיף קודם, בצבע שחור בלבד.

31. אוזניות

- א. חייל הלובש מדי צה"ל לא ינוע עם אוזניות בזמן תנועה רגלית.
- ב. חייל רשאי לנוע עם אוזניה בודדת אחת באוזנו לצורך דיבור בטלפון.
- ג. למען הסר ספק, סעיף זה אינו חל על חייל שקיבל אישור חריג לכך מסיבות רפואיות או לצורכי תפקיד.
- ד. אוזניות "קשת" אסורות לשימוש.

32. תיק אישי

חייל רשאי לנוע עם תיק אישי בכל צבע ובכל צורה. למען הסר ספק, חייל רשאי לנוע ללא תיק כלל.

33. כומתה/תג כובע/כובע/כיפה/שביס

- א. חבישת כומתה חילונית או יחידתית ותג כובע

בלמ"ס

- 41 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

1. חייל במדים יישא כומתה מתחת לכותפת השמאלית של החולצה, הירכית, האפודה או המעיל, לפי העליון שבהם. למען הסר ספק, חייל רשאי לחבוש את הכומתה על הראש בכל עת.
2. צבע הכומתה של החייל יהיה עפ"י זכאותו, על הכומתה ייענד תג כובע, ובו סמל החיל אליו החייל משתייך על-פי הרשומות הצבאיות.
3. אסור לעשות שינויים בכומתה (גילוח הכומתה, גיהוץ הכומתה וכו'). אסור לנעוץ בכומתה כל סמל או קישוט, למעט סמל כובע חיילי.
4. חייל יחבוש כומתה על ראשו בעת טקסים צבאיים, מסדר, שיפוט בדין משמעתי או לוויה צבאית, בהתאם להק"א 33-13-04 – "נוהג וטקס בצה"ל".
5. חייל רשאי שלא לשאת כומתה מתחת לכותפת כשהוא נמצא בכלי רכב, אלא אם חויב לעשות כן מכוח פקודות הצבא או מכוח הוראה שנתן לו מפקדו.
6. פירוט בדבר כומתות ייחודיות, כומתות זרועיות, יחידות מזכות וכומתה שאינה מצמר יפורסם באוגדן הלבוש הייעודי.
7. כללים בדבר חבישת כומתה ייחודית או כומתה זרועית-חילית לאחר עזיבת יחידה מזכה יפורסמו באוגדן הלבוש הייעודי.

ב. שביס וכיפה

1. חיילת המקיימת אורח חיים דתי, רשאית לחבוש שביס או כובע במקום הכומתה. בכל מקרה, חלה על חיילת כאמור חובה לטע בכומתה בכותפת שמאל. השביס או הכובע לא יוגבלו בגודל, צורה או סוג, ויהיו בצבע אחיד ובאחד מהגוונים הבאים: כחול כהה, לבן, שחור, אפור, חום, ירוק כהה, חום וחום "קאמל".
2. חיילת המקיימת אורח חיים דתי רשאית לחבוש כיפה בכל גודל וצבע, אך ללא כל כיתוב או תוספות. על חיילת כאמור חלה החובה לטע בכומתה בכותפת שמאל.

ג. כובע

בלמ"ס

- 42 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

1. חייל דרוזי המקיים אורח חיים דתי, רשאי לנוע עם כובע עבודה/מצחייה על מדי שירות, ובתנאי שבקשתו אושרה על ידי אכ"א – מנהל אוכלוסיות – ראש מנהלת האוכלוסיות. הכובע יהיה חלק ובצבע שחור או ירוק זית.

2. כובע בצה"ל יאופיין על ידי אט"ל – מרה"ס. ככלל, כובעים יהיו בצבע חלק, בצבעים המוגדרים כדלקמן, ולא יכילו סימנים/סמלים נוספים מעבר לסמל היחידה:

- א. כובע המצחייה יהיה אחיד לכל משרתי היחידה, בצבע שחור או ירוק זית;
- ב. כובע המצחייה בורוע האוויר והחלל – בצבע כחול, ובורוע הים – בצבע כחול "נייבי" או שחור;

ג. סמל היחידה יופיע בחזית הכובע.

3. במקרים חריגים בהם מתקיימת פעילות צבאית ברמת מחלקה ומעלה המחייבת חשיפה לשמש, רשאי מפקד היחידה לאפשר לחיילים לחבוש כובע במדי שירות. האישור יינתן לצורך פעילות צבאית מוגדרת על-ידי מפקד היחידה (כדוגמת: סיור יחידתי) ולמשך זמן מוגדר.

4. חייל רשאי לחבוש כובע בתנועה במדי עבודה בתחומי היחידה בלבד, ומחוץ ליחידה באימונים או במבצעים המחייבים זאת בלבד. בעת חבישת כובע עבודה/מצחייה אין חובה לנוע עם כומתה בכותפת.

ד. חבישת כומתה/כובע במדי עבודה

חייל הלוכש בגדי עבודה יישא את כובע העבודה או את הכומתה מתחת לכותפת השמאלית של החולצה, האפודה או המעיל, לפי העליון שבהם, או יחבוש אותו על ראשו, על-פי הנחיות מפקדיו ובהתאם לנהלי היחידה (במקרה של כובע מצחייה, במקומות סגורים הכובע יהיה ברשות החייל ולא בכותפתו).

34. תספורות ותסרוקות

א. חייל

בלמ"ס

- 43 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

- שירות ראשו של חייל תהיינה קצרות, תספורתו תהיה ייצוגית, מסודרת והולמת את ההופעה הצבאית.
- חייל לא יסתפר תספורת עם מדרגה בשיער. ניתן שיהיו הבדלים בין אורך השיער בצדדים לחלק העליון, אך המעבר בין האזורים השונים יעשה בצורה מדורגת וחלקה (ללא "מדרגה" בשיער). חייל לא יגלח חלקים משיער ראשו ולא יגדל בלורית או ציציות שיער ארוכות, החורגות מהקו האחיד של תספורתו.
- חייל רשאי לצבוע את שערותיו, ובלבד שהצביעה תהא בגוון אחיד. הצבע שבו ייצבע השיער יהיה זהה או קרוב לצבע שערותיו הטבעי של החייל. הצביעה תתבצע על השיער כולו ולא על חלקים ממנו.
- אורך הפאות לא יעבור את קו אמצע האוזן. הפאות ירדו בקו ישר ויהיו ברוחב אחיד (מתחילת צמיחתן).
- על אף האמור לעיל, חייל המקיים אורח חיים דתי יהיה רשאי כדלקמן:
 - להאריך את פאותיו עד לקו תוך האוזן, בתנאי שפאות אלה ירדו בקו ישר ויהיו ברוחב אחיד (מתחילת צמיחתן);
 - לגדל פאות מסתלסלות, שיהיו סדורות מאחורי אוזניו;
 - לנהוג מנהגי גילוח ותספורת בחגים ובמועדים כאמור בפקודה זו.
- חייל שתספורתו חורגת מהאמור בהוראה זו, רשאי מפקדו או נגד היחידה לחייבו להסתפר.

ב. חיילת

- חיילת לא תגלח חלקים משיער ראשה.
- חיילת רשאית להסתפר תספורת עם הבדלים בין אורך השיער בחלקים השונים אך המעבר בין האזורים השונים יעשה בצורה מדורגת וחלקה (ללא "מדרגה").
- חיילת ששערה קצר לא תגדל בלורית או ציצית שיער ארוכות, החורגות מהקו האחיד של תספורתה.

בלמ"ס

- 44 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

4. שיער אסוף

- א. חיילת בשירות החובה תאסוף את שיערה במלואו על העורף או על הקודקוד, אם אורך השיער עובר את הקו העליון של צווארון החולצה. השיער ייאסף בסיכה, בגומייה או ב"סיכת בננה" בצבע שחור או חום, ללא כל קישוט על גבי פריטים אלה. יובהר, כי לבד מהפריטים המפורטים לעיל, אסור השימוש בקישוטי שיער למיניהם ובתופסי שיער ("קליפס").
- ב. חיילת, האוספת את שיערה תאסוף את כל השיער ולא רק חלק ממנו.
- ג. שיער קלוע בצמה אחת או במספר צמות, ובלבד שהשיער יהיה אסוף כולו מאחור.
- ד. אין לקלוע שיער בצורת "ראסטות".
5. חיילת רשאית לצבוע את שיערה בגוון טבעי בלבד. חיילת לא תצבע את שיערה ביותר משני גוונים טבעיים. גוונים אלו יהיו משולבים בשיער כולו ולא חלקים ממנו. הגוונים ייצבעו משורש השערה ולכל אורכה.

ג. שתודאים

חייל או חיילת המשתייכים למסלול העתודה, החוזרים מדחיית שירות למטרת הכשרה ראשונית, ומוצבים לסוג שירות חובה למשך תקופה שאינה עולה על חודש ימים, לא יחויבו בהנחיות תספורת וגילוח כמפורט בהוראה זו. עם זאת, החייל או החיילת יתייצבו להכשרה הראשונית בשיער מסודר, מסורק ואסוף. ככל וחייל או חיילת כמפורט לעיל מוצבים לסוג שירות חובה למשך תקופה העולה על חודש ימים ינהג על פי כללי ההופעה והלבוש המפורטים בהוראה זו בדומה לחייל או חיילת בשירות חובה.

35. פטור רפואי מתספורת

- א. חייל שאינו יכול לעמוד בהנחיות האמורות לעיל בנושא התספורת מסיבה רפואית, יפנה לקבלת אישור מקר"פ פעילה – ענף המיון הרפואי במקרפ"ר.

בלמ"ס
- 45 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

ב. חייל שמסיבה רפואית קיבל פטור מתספורת יועסק בתפקיד ייצוגי, כגון נגן בתזמורת צה"ל, משמר כבוד, זקיף וכד', רק באישור רמ"ט אכ"א.

36. גידול זקן ושפם

א. בסעיף זה –

1. "היתר" – היתר חריג לגידול זקן או שפם;

2. "הגורם המוסמך" –

א. לחיילים בשלב הטירונות וההכשרה הראשונית – מפקד בסיס הטירונים או בסיס ההכשרה בדרגת סא"ל לפחות;

ב. לחיילים כלואים – מפקד בסיס הכליאה בדרגת סא"ל;

ג. ליתר החיילים – מפקד יחידה בדרגת סא"ל לפחות. ביחידה בה מפקד יחידת הרישום הינו בדרגת תא"ל ומעלה, יוסמך קצין בדרגת סא"ל לפחות, על-ידי מפקד היחידה;

3. "הגורם הקולט את החייל לשירות" –

א. למתגייסים ביום גיוסם – מפקד שרשרת חיול במיטב;

ב. לעתודאים החוזרים לשירות – רמ"ד עתודה במיטב;

ג. לבני ישיבות החוזרים לשירות – רמ"ד בינ"יש במיטב;

ד. לחוזרים לשירות לאחר שגיוסם נדחה לצורך שיבוץ – רמ"ד סדיר ומעבר במיטב;

ה. לחוזרים לשירות לאחר שחרורם – מפקד שרשרת חיול במיטב;

ו. לחוזרים לשירות קבע ולחוזרים לשירות מחל"ת העולה על שנה – מפקד המרכז לגיוס לקבע.

בלמ"ס

- 46 -

 הוראת קבע אכ"א		
תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	מספר ההוראה: 33-05-01
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

4. "יום הגיוס" – יום הגיוס, יום החזרה לשירות לאחר שחרור, יום החזרה לשירות לאחר דחיית שירות או יום החזרה לשירות לאחר תקופת חל"ת העולה על שנה ;
5. "זקן" – שיער פנים מלא ועבות ;
6. "שפם" – שיער פנים מלא ועבות הגדל בין השפה העליונה של הפה לאף.
- ב. חייל ממין זכר המחזיק בהיתר רשאי לגדל זקן או שפם, בכפוף לכללים שלהלן :
 1. הזקן והשפם יהיו מסודרים והולמים את ההופעה הצבאית הנאותה.
 2. החייל יגדל זקן מלא ועבות מחפאות יורד עד הסנטר (כולל שפם) או זקן "צרפתי", המתחיל מאמצע הפנים ויורד עד הסנטר (כולל שפם).
 3. לא יבוצעו 'מדרגות' בזקן.
 4. חייל המגדל זקן יהיה רשאי לנוע כשזקנו אינו מלא ועבות רק בתקופה שבה החל לגדל את זקנו.
 5. חייל רשאי לסדר זקנו או שפמו, אך אינו רשאי לקצצו לכדי זיפים.
- ג. תוקף ההיתר לחייל יהיה קבוע ולמשך כל שירותו, ובלבד שהחייל מקפיד על הופעה ההולמת את ההופעה הצבאית.
- ד. חריגה מתנאי ההיתר תביא לבחינת שלילת ההיתר, כמפורט להלן.
- ה. חייל שקיבל היתר, אך המשיך להתגלח, דינו כחייל המחויב בגילוח, והיתרו יבוטל על ידי הגורם המוסמך.
- ו. לאחר מילוי טופס בקשת ההיתר על ידי החייל, ייכנס ההיתר לתוקף באופן מיידי, בכפוף לעדכון הגורם המוסמך או הגורם הקולט את החייל לשירות, לפי העניין.
- ז. החייל יחזיק את ההיתר ברשותו בכל עת.
- ח. היתר שניתן לחייל, ימשיך לעמוד בתוקפו גם אם הוצב או סופח החייל ביחידה אחרת
- ט. הטיפול בבקשה למתן היתר

בלמ"ס

- 47 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

1. חייל ימלא בקשה להיתר באמצעות טופס ייעודי, המצורף בנספח להוראה זו, וימסרו לגורם הקולט את החייל לשירות או לגורם המוסמך באמצעות גזר היחידה, לפי העניין.
2. חייל רשאי להגיש בקשה להיתר בכל אחד מהמועדים הבאים:
 - א. יום הגיוס;
 - ב. בשבוע הראשון לטירונות וההכשרה הראשונית;
 - ג. בכל מהלך שירותו לאחר קליטתו ליחידת הרישום.
3. בעת הגשת הבקשה להיתר, יתחייב החייל לעמוד בתנאי ההיתר עם קבלתו, כאמור בסעיף 36(ב).
4. גזר היחידה יעודכן בדבר ההיתר ויטפל בו במערכות המשא"ן הממוחשבות.

י. ביטול ההיתר וערעור

1. חייל שזקנו או שפמו אינו הולם את ההופעה הצבאית הנאותה, קרי פגע בגראות הזקן או השפם בכל דרך שהיא (צביעה, קיצוץ לכדי זיפים, ביצוע ימדרגות, גידול זקן צרפתי באופן שאינו מתוחם, וכיוצא בזאת) – יראו בו כמי שהפר את תנאי ההיתר שניתן לו.
2. הפר החייל את תנאי ההיתר כאמור לעיל, רשאי הגורם המוסמך לבטל את ההיתר שניתן לחייל. חל איסור לבטל את ההיתר בנסיבות אחרות שאינן קשורות להיבטי ההופעה הצבאית הנאותה של הזקן או השפם.
3. הגורם המוסמך ישמע את טענותיו של החייל בכתב או בעל-פה, בהתאם להחלטת הגורם המוסמך.
4. בעת קבלת ההחלטה ישקול הגורם המוסמך את הפגיעה שתיגרם לחייל כתוצאה משלילת ההיתר, אל מול הפגיעה במשמעת הצבאית הנגרמת כתוצאה מאי העמידה בתנאי ההיתר. עם קבלת ההחלטה, ינמק הגורם המוסמך את החלטתו.
5. חייל שבוטל היתרו, רשאי להגיש בתוך 7 ימים ערעור מנומק על ההחלטה, למפקדו של הגורם המוסמך בדרגת אל"ם לפחות, שיידון בבקשת הערעור.

בלמ"ס

- 48 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

6. על אף האמור לעיל –

- א. ערעור על החלטת מפקד בסיס טירונים או בסיס הכשרה יועבר לעיון קצין המשא"ן הפיקודי/האנפ"ה/הזרועי;
- ב. ערעור על החלטה בעניינו של חייל בטירונות או בהכשרה ראשונית במערך מגל יועבר לעיון מפקד מערך מגל.
7. חייל לא יידרש לגלח את שפמו ואת זקנו טרם חלפה תקופת הערעור או עד לקבלת החלטה בערעור, לפי המאוחר.
8. ההחלטה בערעור תתקבל על ידי מפקדו של הגורם המוסמך בתוך 14 ימים מיום הגשת הערעור. המפקד ינמק את החלטתו על גבי טופס ערעור.
9. חייל שנדחה ערעורו על ידי מפקדו של הגורם המוסמך, רשאי לערער על החלטת המפקד לאכ"א – רע"ן משטר ומשמעת תוך 48 שעות מרגע קבלת תשובתו המנומקת של מפקדו של הגורם המוסמך.
10. רע"ן המשטר והמשמעת יודיע את החלטתו לחייל בתוך 7 ימים.
11. הוראות פסקה (7) לעיל יחולו בהתאמה על הגשת ערעור בפני אכ"א – רע"ן המשטר והמשמעת.
12. באחריות נגד היחידה או קצין המשא"ן היחידתי לוודא את אופן הטיפול בחליך ביטול החיתר.
13. חייל שאינו מחזיק בחיתר בתוקף, וננקטו נגדו חליכים משמעתיים בגין אי קיום הוראות המחייבות בצבא בנוגע לגילוחו, לא יורשה להגיש בקשה לחיתר עד לסיום הטיפול בחליך המשמעתי.
14. חייל שקיבל דוח משטרה צבאית בגין חריגה מהוראות סעיף זה, יובא עניינו בפני הגורם המוסמך לבחינה.

יא. בקשה חוזרת

בלמ"ס

- 49 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

1. חייל שהיתרו נשלל, לרבות בדרך של ערעור, לא יורשה להגיש בקשה חוזרת להיתר למשך שנה מיום הגשת הבקשה.

2. רמ"ט אכ"א או מי שיוסמך לכך מטעמו רשאי לאשר, באופן חריג, הגשת בקשה חוזרת טרם חלוף התקופה האמורה לעיל.

יב. גילוח – הוראות כלליות

1. חייל שאינו מגדל זקן או שפם (וללא בעל היתר לגידול זקן או שפם), חייב לגלח את פניו מדי יום, לפני מסדר בוקר או בטרם יציאתו למקום שירותו.

2. בסדרות אימונים, בשדה או בתנאי תעסוקה מיוחדים, רשאי מפקד היחידה לקבוע בפקודות השגרה היומיות מועד אחר לגילוח היומי.

3. אין לכפות על חייל גילוח בשבת, אף אם הוא בתפקיד.

יג. גילוח ותספורת בחגים, מועדים ומנהגי אבלים

חייל בשירות החובה, המקיים אורח חיים דתי רשאי שלא להסתפר ולהתגלח במועדים שיפורטו להלן, בהתאם לאישור קצין בדרגת רס"ן ומעלה על גבי טופס ייעודי, המצורף כנספח להוראה זו:

1. ימי ספירת העומר – מהיום הראשון של חג הפסח (ט"ו בניסן) ועד לחג השבועות (ז' בסיוון), פרט ליום העצמאות ול"ג בעומר, בהם מותר להסתפר ולגלח את הזקן. בנוסף, רב צבאי רשאי לאשר בכתב בתקופה זו לחייל המקיים אורח חיים דתי, להסתפר ולגלח את זקנו בהתאם למנהג אבותיו;

2. ימי בין המצרים – מ"ז בתמוז ועד י' באב, או בימים שבין א' באב ל-י' באב;

3. חול המועד פסח וסוכות – ט"ז בתשרי עד כ"ג בתשרי, ט"ז בניסן עד כ"ב בניסן.

יד. חייל אבל לא יחויב בגילוח בכל אחת מהתקופות הבאות: בעת פטירת אחד מהוריו – עד תשעים ימים מפטירת אחד מהוריו; בעת פטירת אחד הקרובים שעליהם חייל חייב להתאבל לפי דיני דתו – עד 30 ימים.

טו. היתר מטעמים רפואיים

בלמ"ס

- 50 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

1. חייל שלו צורך רפואי בהפסקת גילוח השפם או הזקן, יפנה לקבלת חיתור מטעמים רפואיים מרופא יחידתו, לתקופה של עד 14 יום. החייל יישא את החיתור בצמוד לתעודת החוגר.

2. חייל שניתן לו חיתור על-ידי רופא צבאי מורשה שהוסמך לעניין זה על-ידי מקרפ"ר-רת"ם, לתקופה העולה על 14 יום, יחזיק את החיתור צמוד לתעודת החוגר. בחיתור יפורט משך הזמן שבו החייל יהיה רשאי לגדל זקן מטעמים רפואיים, בהתאם לקבוע בהוראות קרפ"ר.

3. חייל שניתן לו חיתור רפואי כאמור לעיל, יגדל את הזקן בהתאם לכללי גידול הזקן המפורטים בהוראה זו.

טז. רמ"ט אכ"א רשאי לחתור חריגים לאמור בסעיף זה.

37. בגדי ספורט

א. חייל בבסיסי ההדרכה וביחידות צה"ל השונות, לרבות מדריך האימון הגופני, העוסק בספורט, יהיה רשאי ללבוש בגדי ספורט (חולצה ומכנסיים) שברשותו בהתאם לכללים הבאים:

1. החייל רשאי ללבוש בגדי ספורט בעת פעילות ספורט בלבד.
2. מדריך אימון גופני רשאי ללבוש בגדי ספורט לצורך מילוי תפקידו בלבד (אם לא מתקיימים שיעורי אימון גופני, ינוע החייל במדים מלאים).
3. מדריך קרב מגע רשאי לנוע במכנסי דגמ"ח, חולצת טריקו ומעלי צבא או ספורט לצורך מילוי תפקידו בלבד (אם לא מתקיימים שיעורים, ינוע החייל במדים מלאים).
4. החולצה תהיה בעלת שרוולים ובעלת מפתח צווארון עגול או וי (לא גופייה ללא שרוולים או "חולצת בטן").
5. המכנסיים יסתיימו, לכל הפחות, באזור הברך.
6. למען חסר ספק, ההנחיה מתייחסת לגברים ונשים כאחד ותיאכף באופן שווה.

בלמ"ס

- 51 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

- ב. בעת שחייה רשאי חייל ללבוש בגד-ים.
- ג. יחידה הרוכשת מדי ספורט, תרכוש בגדים אלו בצבע חלק ואחיד, ללא צבעים משולבים ובהתאם לכללים שפורטו בסעיף משנה א' לעיל.
1. על גבי מכנסי הספורט לא יהיה כל כיתוב, רקמה או הדפס, למעט סמל החברה.
2. על גבי החולצה ניתן להדפיס, באישור מפקד היחידה ובהתאם לכללים הבאים:
- א. חזית החולצה – סמל היחידה או סמל הלוחם, אך לא שניהם – בצד שמאל של חזית החולצה. מתחת לסמל ניתן לכתוב את שם היחידה ו/או שם מגמה ביחידה. סמל האגודה למען החייל – בצד ימין של חזית החולצה. גודל כל סמל לא יעלה על 10x10 ס"מ.
- ב. בגב החולצה – סמל היחידה. גודל הסמל לא יעלה על 25x25 ס"מ.
- ג. על היחידה לצרף לבקשה שתועבר לאט"ל/מחלקת הציוד הלוגיסטי לאפיון החולצה אישור של קב"ט הפיקוד או הזרוע, המתייחס לבקשת ההדפסה על גבי החולצה.
- ד. רכישת מדי הספורט לבסיסי ההדרכה וליחידות צה"ל השונות תהיה באמצעות אט"ל – מרח"ס.

38. תנועה בביגוד אזרחי ביחידה

- א. חיילים ינועו בלבוש צבאי מלא בכל שעות היממה, למעט במקרים המפורטים בהק"א 33-05-07.
- ב. מבלי לגרוע מהאמור לעיל, חל איסור על מפקדים להחזיר לחיילים לנוע בלבוש אזרחי ביחידה לאחר שעות הפעילות, למעט בשטח המגורים או ביחידות שקיבלו היתר חריג לכך.

בלמ"ס

- 52 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

39. חייל בחופשה ללא תשלום ובשירות ללא תשלום

חייל בחופשה ללא תשלום ובשירות ללא תשלום לא ילבש מדים.

40. לבישת בגדים אזרחיים – נהגים בכלי רכב צבאיים

חייל לא ינהג ברכב צבאי בתפקיד כשהוא בלבוש אזרחי או בלבוש מדים חלקי. חייל רשאי לנסוע ברכב צבאי בבגדי עבודה רק אם קיבל לכך אישור מפקד יחידה בדרגת סא"ל ומעלה, ובתנאי שביצע נסיעה בתפקיד.

41. פריטים נלווים, תכשיטים וקישוטי גוף

א. עדיים – תכשיטים

1. חייל שמינוי זכר הלוש מדים אינו רשאי לענוד כל עדיים פרט למפורטים להלן:

א. טבעת נישואים;

ב. שרשרת אחת בלבד לצוואר עשויה מתכת, שקוטרה 3 מ"מ, לכל היותר, עם תליון אחד שקוטרו 3 ס"מ, לכל היותר. למען הסר ספק, השרשרת תיענד מתחת לחולצת המדים, ואם החייל לובש גופיה – מתחת לגופייה. אסור לנוע עם השרשרת כשהיא גלויה לעין ותלויה מחוץ לחולצה.

2. חיילת הלוש מדים אינה רשאית לענוד כל עדיים, פרט למפורטים להלן:

א. שתי טבעות שרוחבן עד 1.5 ס"מ, ואם היא נשואה, תהא רשאית לענוד גם טבעת נישואים. הטבעות ייענדו על אצבעות הידיים בלבד;

ב. שרשרת אחת בלבד לצוואר, עשויה מתכת, שקוטרה 3 מ"מ, לכל היותר, עם תליון אחד שקוטרו 3 ס"מ, לכל היותר. ענידת שרשרת הצמודה לצוואר (קולר) אסורה. למען הסר ספק, השרשרת תיענד מתחת לחולצת המדים,

בלמ"ס

- 53 -

			הוראת קבע אכ"א	
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת				
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש				

ואם החיילת לובשת גופייה – מתחת לגופייה. אסור לנוע עם השרשרת כשהיא גלויה לעין ותלויה מחוץ לחולצה;

ג. צמיד מתכת על אחת האמות בלבד שרוחבו 2 ס"מ, לכל היותר;

ד. חיילת רשאית לענד זוג עגילים אחד בלבד, עגיל בכל אוזן. עגיליה של חיילת בשירות החובה יהיו צמודים לתנך האוזן ולא בולטים מהן;

3. חייל או חיילת לא יענדו עגיל "פירסינג" במקומות גלויים לעין בגופם.

ב. ציפורניים – לק

1. חייל שמינו זכר חלובש מדים, לא יצבע את ציפורני ידיו ולא את ציפורני רגליו בלק.

2. חיילת בשירות החובה רשאית לצבוע את ציפורני ידיה ואת ציפורני רגליה בלק שקוף, בלק ורוד בהיר, בלק לבן או לבן פנינה, ללא צבעים זוהרים, זרחניים ומנצנצים. צבע הלק יהיה אחיד וימרח על כל הציפורן במלואה ועל כל הציפורניים בכללותן, ולא יכלול קישוטים.

3. בנוסף לאמור לעיל, חיילת בשירות החובה חלובשת מדים רשאית לצבוע את ציפורני ידיה ואת ציפורני רגליה בשני גווני לק (פרקי') בהתאם לצבעי הלק המותרים בסעיף ב' לעיל.

4. ציפורני כל האצבעות יהיו צבועות בצבע אחיד. למען הסר ספק, אין מניעה לצבוע את ציפורני הידיים בצבע שונה מציפורני הרגליים ובלבד שצבעים אלה מאושרים לפי הוראה זו.

ג. משקפי שמש

1. "משקפי שמש" – משקפיים שייעודם להגן על העיניים מפגיעתן של קרני השמש, ואשר חזותם מעידה כי זו מטרתם.

2. כל חייל רשאי להרכיב משקפי שמש, במגבלות המפורטות להלן:

בלמ"ס

- 54 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

- א. בשעות הפעילות לא ירכיב חייל משקפי שמש במקום שאין צורך להגן על עיניו מפני קרני השמש (כיתות לימוד, מבנים מקורים וכד').
- ב. בבסיסי הכליאה, הרכבת משקפיים על-ידי הכלואים תתאפשר על-פי האמור בה.מ. קמצי"ר 3402 סעיפים 50-51 או בהתאם להוראה רפואית, כמפורט בסעיף קטן 5 להלן.
- ג. מבלי לגרוע מהאמור לעיל, מפקד שהוא קצין או נגד היחידה רשאי להורות לחייל שלא להרכיב משקפי שמש מטעמים מבצעיים או בטיחותיים, וכן בטקסים רשמיים או במסדרים.
- ד. מפקד שהוא קצין ו/או נגד היחידה רשאי להגביל את גודל משקפי השמש, צבעם וצורתם באירועים רשמיים או למי שנושא תפקידים ייצוגיים. בכל מקרה, המגבלה לא תהיה מעבר לנדרש בנסיבות המקרה.
- ה. חרף האמור לעיל, רשאי חייל להרכיב משקפי שמש כמענה לבעיה רפואית, בהתאם לאישור רופא צבאי.
- ד. לוחיות זיהוי צוואר ונעליים (דיסקית)
1. לוחית זיהוי (דיסקית) מהווה פריט מזהה משני בצה"ל.
2. חייל חייב לשאת לוחיות זיהוי כל זמן היותו לבוש במדים, לרבות בגדי עבודה, כמפורט להלן:
- א. לוחית זיהוי הנענדת על הצוואר עם שרשרת מתכת שסופקה על-ידי צה"ל או כדוגמתה, המושחלת דרך הנקב שבלוחית.
- ב. על שני חלקי הלוחיות לצוואר מוטבע, בצורה זהה, המספר האישי של החייל. בנוסף, מוטבעים על שני חלקי הלוחית לצוואר שם המשפחה והשם הפרטי של החייל.
- ג. חייל בתפקיד ייעודי, שבמסגרתו יש מניעה בטיחותית לענידת לוחית הזיהוי, לא יענוד לוחית זיהוי.

בלמ"ס

- 55 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

ד. ניתן לעטוף את לוחיות הזיהוי והשרשרת בבד מטעמי נוחות או לצורכי הסוואה.

3. לוחיות הזיהוי אינן חלק מפרטי הבלבוס. לוחיות הזיהוי יהיו מוסתרות מתחת לחולצת המדים או הגופייה. אסור לנוע עם לוחיות זיהוי כשהן גלויות לעין ותלויות מחוץ לחולצה או הנעליים.

4. אין להשחיל על השרשרת של לוחית הזיהוי לצוואר כל חפץ אחר, פרט ללוחית הזיהוי.

כללי הופעה ובלבוס – משרתי קבע

42. כללי

- כלל הוראות הבלבוס החלות על חיילים בשירות חובה מחייבות את אוכלוסיית משרתי הקבע, אלא אם צוין אחרת בפרק זה.
- הוראות בעניין הופעת משרתי הקבע נוגעות לכל זרועות הצבא, אלא אם צוין אחרת.

43. הוראות הבלבוס

- אלה יהיו זכאים לבלבוס את מדי הקבע:
 - קצין בדרגת סרן ומעלה; קצין אקדמאי בוגר מסלול העתודה; נגד בדרגת רס"ל ומעלה; קצין בדרגת סג"ם או סגן, שהיה בעבר נגד בדרגת רס"ל ומעלה; נגד שיצא לקורס קצינים וצבר את הפז"ם הנדרש לדרגת רס"ל ומעלה;
 - חייל שהתגייס לשירות הקבע מהאזרחות או מסוג שירות פטור החל מיולי 2008, וגילו 24 ומעלה, בהמלצת מחלקת הסגל ובאישור אכ"א – ענף המשטר והמשמעת;

בלמ"ס
- 56 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

3. בוגר קורס חובלים או האקדמיה לטיס או מפעיל כטב"ם בחיל האוויר/ בקר בחיל האוויר בדרגת סגן בקבע, בהתאם להנחיות החיליות ;
4. בוגר קורס מפקדי פלוגות חיל רגלים בדרגת סגן, שהוגדר "מפקד לוחם", כהגדרת מחלקת הסגל ;
5. חייל המשרת בצוות הווי, בהופעות בלבד (ילבש מכנסיים וחולצה בעלת שרוולים ארוכים בלבד) ;
6. חניך המכללה לפיקוד טקטי ("המלט"ק"), בהתאם להנחיות החיליות ;
7. קצין בדרגת סגן בתפקיד רב צבאי שהומלץ לכך על-ידי רבצ"ר ואושר על-ידי רמ"ח הפרט ;
8. כל משרת קבע אחר שניתן לו אישור חריג לכך על-ידי אכ"א – ענף המשטר והמשמעת ;
- ב. חייל העובר לשרת ביחידה חדשה, ילבש את מדיה, לבד ממשרתי הקבע בתפקידים במטה הכללי, שילבשו את מדי היחידה ממנה הגיעו.
- ג. להלן הצבעים החייליים למדי השירות :
 1. מדי הקבע יכללו מכנסיים בצבע ירוק-כהה וחולצה בצבע ירוק בהיר, למעט אלה :
 - א. בזרוע האוויר והחלל – מכנסיים בצבע כחול כהה וחולצה בצבע תכלת ;
 - ב. בזרוע הים – מכנסיים בצבע כחול כהה וחולצה לבנה ;
 2. מדי חיילים בשירות הקבע שאינם זכאים למדי הקבע יהיו בהתאם למדי חיילי החובה בזרועות בהן הם משרתים, ובהתאם להנחיות החיליות.

44. דגשים לאוכלוסיית הקבע – פריטי לבוש

א. חולצה

בלמ"ס

- 57 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

משרתת קבע הזכאית לחולצת מדי קבע תנוע עם חולצה שנופקה על-ידי צה"ל-אט"ל, עם כיס אחד או שניים, תוך הקפדה על עמידת סמלים וסיכות ע"פ הוראה זו.

ב. מכנסיים

משרת או משרתת קבע זכאים ללבוש מכנסי "קופיקו" (מכנסיים בעלי שני כיסים פנימיים קדמיים).

ג. גופייה

1. משרת קבע רשאי ללבוש מתחת לחולצת מדי שירות-קבע גופייה שצבעה לבן בלבד.

2. משרת קבע, הנע בבגדי עבודה, רשאי ללבוש מתחת לחולצת המדים גופייה שצבעה ירוק-זית בלבד.

ד. חצאית – חיילות

משרתת קבע רשאית ללבוש חצאית בצבע חילי.

ה. צבע חגורה

משרת הזכאי למדי הקבע יחגור חגורה בצבע ירוק-כהה, למעט אלה:

1. זרוע האוויר והחלל – בצבע כחול;
2. זרוע הים – בצבע שחור;
3. זרוע הים – קצין או נגד מדרגת רס"ל, הלוּבש את מדי הייצוג (מדים לבנים) של זרוע הים, יחגור חגורה דקה לבנה בעלת אבזם מוזהב.

45. משרתי קבע בטקסים צבאיים

א. בטקסים צבאיים או במעמד ייחודי אחר, כל לובשי המדים ינעלו נעליים סגורות, כפי שיוגדר על-ידי מפקד היחידה, וילבשו מדי שירות.

בלמ"ס

- 58 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

- ב. מפקד היחידה ונגד היחידה הבכיר ינחו על סוג הנעליים שינעלו משותפי הטקס, למעט סנדלים האסורים בכל טקס צבאי.
- ג. בסמכות אכ"א – ענף המשטר והמשמעת, להורות, להנחות או להחריג מסעיף קטן א בהתאם לתקופה ולנסיבות ייחודיות בהן מתקיים הטקס.

46. נעליים למשרתי הקבע

- א. משרת קבע רשאי לנעול –
1. בעת לבישת מדי שירות –
- א. נעליים גבוהות (מהסוג שמנפק הצבא) או נעליים חצאיות או שלושה-רבעים או מגפיים.
- ב. הנעליים יהיו מעור או מדמוי עור.
- ג. צבע הנעליים, לרבות עקבי הנעליים, יהיה שחור אחיד, חלק ולא מבריק.
- ד. נעלי שלושה-רבעים ונעלי החצאיות יישרכו בשרוכים בלבד ויהיו ללא קישוט וללא אבזם, לרבות סמל החברה שייצרה את הנעליים.
- ה. חרטום הנעליים יהיה מעוגל וללא תפרים.
- ו. גובה עקב הנעליים יהיה 2 ס"מ לכל היותר.
- ז. גובה המגפיים למשרת ממין זכר לא יהיה מעל גובה נעליים גבוהות (מהסוג שמנפק הצבא), והמגפיים יהיו ללא שרוכים.
2. בעת לבישת בגדי עבודה ינעל משרת הקבע נעליים גבוהות מהסוג שמנפק הצבא.
- ב. משרתת קבע רשאית לנעול –
1. בעת לבישת מדי שירות –
- א. נעליים חצאיות, נעלי שלושה-רבעים, מגפיים או נעליים גבוהות.

בלמ"ס

- 59 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

- ב. הנעליים יהיו מעור או מדמוי עור.
- ג. הנעליים יהיו בצבע שחור אחיד (כולל סוליה ועקב הנעל), עם שרוכים, רוכסן, צמדן (סקוטש) או בלעדיהם.
- ד. המגפיים יהיו חלקים בחזותם, עם רוכסן או בלעדי, ללא קישוטים, הנשרכים בשרוכים, ברצועות או בלעדיהם.
- ה. חרטום הנעליים או המגפיים יהיה מעוגל או מרובע, ללא קישוטים או אבזמים.
- ו. גובה עקב הנעליים או המגפיים יהיה 7 ס"מ, לכל היותר.
2. בעת לבישת בגדי עבודה תנעל משרתת הקבע נעליים גבוהות מהסוג שמנפק הצבא או מגפיים.
- ג. על נעילת נעליים מיוחדות ללוחמים יחולו ההוראות החלות על חיילים בשירות חובה.
- ד. משרת קבע ששירת ביחידה מזוכה במשך 12 חודשי שירות לפחות, במצטבר, יהיה רשאי להמשיך לנעול את הנעליים לחן היה זכאי ביחידה המזוכה גם לאחר עזיבתו את היחידה המזוכה.
- ה. סנדלים
- משרתת קבע, רשאית לנעול סנדלים כמפורט לחלן:
1. סנדלי עור או דמויי עור שצבעם שחור, ללא קישוטים, הנסגרים מאחור באבזם או בצמדן (סקוטש).
 2. אין הגבלה על מספר רצועות הסנדלים.
 3. ניתן לנוע אף בסנדלים בעלי רצועות מצטלבות.
 4. גובה עקב הסנדלים יהיה 7 ס"מ, לכל היותר. קוטר העקב לא יעלה על 3 ס"מ, אורכו ורוחבו של העקב לא יעלו על 4 ס"מ.
 5. חל איסור על נעילת סנדלי אצבע.

בלמ"ס

- 60 -

 הוראת קבע אכ"א		
תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	מספר ההוראה: 33-05-01
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

6. חיילת רשאית לנוע בסנדלים שסוליייתם עשויה שעם ואינה חורגת מגובה 2 ס"מ.

47. עניבה

משרת קבע יענוב עניבה, אך ורק כשהוא לובש מדי שרד וחליפת "גאלה" בחו"ל.

48. אפודה (סוודר)

- משרת קבע הזכאי למדי קבע רשאי ללבוש אפודה בצבע שחור עם רוכסן, המנופקת בצח"ל.
- בעת לבישת האפודה משרת קבע יישא כומתה בכותפת השמאלית או על הראש, סמל שרוול (תג יחידה), וסימני דרגה.

49. מעיל

- מעיל מדי הקבע – יישמש את משרתי הקבע הזכאים למדי הקבע. על כותפות המעיל ייענדו דרגות רקומות. צבע הכותפות יהיה ירוק-כהה או שחור, למעט בזרוע האוויר והחלל ובזרוע הים, שמשרתיים יענדו כותפות בצבע כחול כהה. אין ללבוש את המעיל על בגדי עבודה.
- קצינים מדרגת אל"ם ומעלה בחילות היבשה ובזרוע הים ילבשו מעיל שחור דו שכבתי.
- נגדים וקצינים בקבע בדרגת סא"ל ומטה בחילות היבשה ובזרוע הים (הזכאים למדי הקבע) ילבשו מעיל סופטשל שחור עם רקמת דגל ישראל על זרוע ימין.
- נגדים וקצינים בקבע בזרוע האוויר והחלל (כולל קצינים בדרגת אל"ם ומעלה) ילבשו מעיל סופטשל כחול עם רקמת דגל ישראל על זרוע ימין.

בלמ"ס

- 61 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

ח. נגדים וקצינים בקבע הנעים במדי הבז' בזרוע הים ילבשו מעיל סופטשל בצבע כחול עם רקמת דגל ישראל על זרוע ימין. המעיל ישמש את משרתי הקבע שאינם זכאים למדי הקבע (הנעים במדי הבז').

ו. נגדים וקצינים בקבע הנעים במדי הזית (בחילות היבשה) ילבשו מעיל סופטשל בצבע ירוק-זית עם רקמת דגל ישראל על זרוע ימין. המעיל ישמש את משרתי הקבע שאינם זכאים למדי הקבע (הנעים במדים בצבע ירוק-זית).

ז. איש צוות אוויר רשאי ללבוש מעיל עור חום. המעיל משמש כמעיל למדי שירות, ונלבש גם על סרבל טיסה. על גבי מעיל זה לא ייענד סמל שרוול (תג יחידה), כמקובל לגבי מעיל הקבע השחור, אלא ייענד תג שרוול (סמל זרוע האוויר והחלל) רקום, שיוצמד למעיל בצמדן (סקוטש) או שיהיה תפור.

ח. מעיל "סופטשל" ייעודי לבגדי העבודה יהיה בצבע ירוק-זית, וייענדו עליו סימני דרגות וככל שיש צמדנים ("סקוטש") על המעיל: דגל ישראל בזרוע שמאל, בחזית המעיל תג שמי (ככל שאכן יש צמדן בחזית המעיל, פריט זה אינו חובה), ובזרוע ימין סמל היחידה, כפי שאושר בוועדת הסמלים המטכ"לית, ובדומה למיקום הצמדנים על מדי העבודה.

ט. מעיל "פליז"

משרת קבע או משרתת קבע רשאים לנוע עם מעיל פליז, בכפוף להנחיות הכתובות בפרק "כללי הופעה ולבוש – חיילים וחיילות בשירות חובה".

50. כומתה ותג כובע

א. משרת קבע ששירת מעל 12 חודשים בשירות לפחות, ביחידה מזכה, זכאי לחבוש את כומתת היחידה המזכה גם לאחר עזיבת היחידה.

ב. קצין או נגד מזרוע האוויר והחלל או זרוע הים המוצב בתפקיד באחת מיחידות המטה הכללי של הצבא, בתקן רב-זרועי, ימשיך ללבוש את מדי הזרוע, כולל הכומתה.

ג. משרת קבע יהיה זכאי לחבוש את כומתת פיקוד העורף, חיל המודיעין, חיל האיסוף הקרבי, אגף התקשוב או חיל המשטרה הצבאית גם לאחר עזיבתו את החיל, אם שירת

בלמ"ס

- 62 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

תקופה מצטברת של שנה, לפחות, בשירות הקבע, באחד מהחילות האלה. אם ביחידתו החדשה כומתה ייחודית ואחידה לכל משרתי היחידה – יחבוש את הכומתה הייחודית של היחידה החדשה בה נקלט.

ד. תג הכובע של נגד יחידתי, שדרגתו רס"ל ומעלה, שאינו משרת ביחידה הכפופה או משתייכת לזרוע האוויר והחלל או זרוע היבשה, ותג הכובע של חוגר המשרת בחמ"ץ בתפקיד שיטור או המשרת ובתזמורת צה"ל, יהיה בצבע זהב.

51. כובע קסקט - מצחייה

א. לא יחבוש משרת קבע כובע קסקט מצחייה עם מדי שירות, אלא אם הותרה חבישת כובע כאמור על-ידי אכ"א – ענף המשטר והמשמעת. הוראות בעניין זה יפורסמו מעת לעת באוגדן הלבוש הייעודי. אופן ההצדעה במקרה של חבישת כובע קסקט מצחייה – קצה האצבע נוגע בקצה התחתון של מצחיית הכובע, מעל לעין ימין.

ב. איש הקבע יחבוש כובע זה כל זמן היותו בשירות באירועים רשמיים; כגון, מסדר החלפת פיקוד, סיום קורס, עצרת חילית, עצרת צה"לית, מסדר יום העצמאות, מסדר יום הזיכרון וכל אירוע אחר שיוגדר מעת לעת על-ידי אכ"א – ענף המשטר והמשמעת.

ג. הכובע יחבוש כך שהקצה הפנימי של המצחייה מאוזן, 3 ס"מ מעל לגובה העיניים, ואילו הסמל החילי יהיה מעל למרכז האף.

ד. אין לחטות את הכובע לצדדים, אין לכופף את המצחייה, ואין לקפל או לשנות את שוליה. שיער ראשו של החייל לא יבלוט מתחת לכובע.

ה. בזרוע האוויר והחלל ובזרוע הים, ניתן לחבוש כובע קסקט מצחייה בעת לבישת מדי שירות, בהוראת מפקד הזרוע בלבד.

ו. בזרוע הים – לקצינים פס זהב בתחתית הסמל. בנוסף, בדרגות סא"ל ואל"ם יתווסף עיטור עלים אחד בכל צד המצחייה, ובדרגות תא"ל ואלוף יתווספו 2 עיטורי עלים בכל צד המצחייה. לנגדים פס שחור בתחתית הסמל.

בלמ"ס

- 63 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

52. בגדי עבודה (מדי ב') לאנשי קבע

- א. כל איש קבע רשאי ללבוש בגדי עבודה גם מחוץ לתחומי היחידה, ובתנאי שאלו נקיים, מגוחצים ומסודרים, ובתנאי שהדבר לא סותר או נוגד את פקודות מפקד היחידה או תכנית המשמעת היחידתית בדבר הצורך במדי שירות, בהתאם לפעילות טקסית או ממלכתית, המצריכה תנועה במדים אלו.
- ב. על בגדי העבודה ייענדו סימני הדרגות לקצינים ולנגדים, ובמידת הצורך שרוך הדרכה (שנופק על-ידי צה"ל – אט"ל).
- ג. תנועה בבגדי עבודה ייחודיים, המכילים צמדנים ("סקוטשים") וסמלים תפורים
1. כל איש קבע בצה"ל ינוע עם מדי עבודה ייחודיים, המכילים צמדנים ("סקוטשים") וסמלים תפורים.
 2. בזרוע שמאל ייענד סמל דגל ישראל בצבע כחול ולבן, ומסגרתו לבנה.
 3. בזרוע ימין ייענד סמל היחידה (בזרוע היבשה – בצבעים ירוק-זית ושחור; במפקדות פקע"ר בצבעים שחור ולבן; בזרוע האוויר והחלל בצבע כחול כהה-כסף; ובזרוע הים בצבע כחול-זהוב) בקוטר 8 ס"מ.
 4. בחזית ייענד תג שם (בזרוע היבשה – בצבעים ירוק-זית ושחור; במפקדות פקע"ר בצבע ירוק-כתום; בזרוע האוויר והחלל בצבע כחול כהה-כסף; ובזרוע הים בצבע כחול-זהוב) באורך 13 ס"מ וברוחב 2 ס"מ.
 5. חל איסור לנוע עם "פאצ'ים" או סמלים שלא אושרו בוועדת הסמלים המטכ"לית.
 6. כל בקשה חריגה בעניין זה טעונה אישור אכ"א – ענף המשטר והמשמעת.

53. תספורת, תסרוקת וגילוח

- א. משרתת קבע

בלמ"ס

- 64 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

1. משרתת קבע תאסוף את שיערה במלואו על העורף או על הקודקוד, אם אורך השיער עובר את קו כותפות המדים או אם השיער נשען עליו. האיסוף יתבצע כאמור בפרק תספורת ותסרוקת.
2. משרתת קבע תאסוף את שיערה, בנוסף לאמור בפרק החיילות, גם באמצעות "קליפס" אחד בלבד, בצבע שחור בלבד (ללא קישוטים וללא צבעים מנצנצים).
- ב. למען הסר ספק, ההוראות בדבר תספורת, תסרוקת וגילוח יחולו על משרתי הקבע כקבוע ביחס לחיילים בשירות חובה.

54. עדיים – תכשיטים

- א. משרתת קבע חלובשת מדים אינה רשאית לענוד כל עדיים, פרט למפורטים להלן:
1. משרתת קבע רשאית לענוד שתי טבעות בכל יד שרוחבן עד 1.5 ס"מ, ואם היא נשואה, תחא רשאית לענוד גם טבעת נישואים. הטבעות ייענדו על אצבעות הידיים בלבד.
 2. משרתת קבע רשאית לענוד עד שתי שרשראות לצוואר, כל שרשרת תהא עשויה מתכת, שקוטרה 3 מ"מ, לכל היותר, עם תליון אחד שקוטרו 3 ס"מ, לכל היותר. חל איסור על ענדת שרשרת הצמודה לצוואר (קולר). למען הסר ספק, השרשרת תיענד מתחת לחולצת המדים, ואם החיילת לובשת גופיה – מתחת לגופייה. חל איסור לנוע עם השרשרת כשהיא גלויה לעין ותלויה מחוץ לחולצה.
 3. משרתת קבע רשאית לענוד עד שני צמידי מתכת, על כל אחת מהאמות (עד ארבעה צמידים בסך הכול), רוחב כל אחד מהם עד 2 ס"מ לכל היותר.
 4. משרתת קבע רשאית לענוד 2 זוגות עגילים בלבד, שני עגילים בכל אוזן. עגיליה של משרתת הקבע, יהיו צמודים האחד לשני באזור התנוך, וניתן שיבלטו מתוך האוזן בגודל 1.5 ס"מ לכל היותר. העגילים עשויים ממתכת, ללא הגבלת צבע.
 5. חל איסור למקם את העגילים בחלק אחר של האוזן.

בלמ"ס

- 65 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

ב. משרת קבע רשאי לענוד טבעת אחת, שרוחבה עד 1.5 ס"מ, גם אם אינו נשוי. הטבעת תיענד על אצבע בלבד.

55. ציפורניים – לק

א. משרתת קבע רשאית לצבוע את ציפורני ידיה ואת ציפורני רגליה בכל הצבעים והגוונים, למעט:

1. צבעים מנצנצים;
2. למען הספר ספק, ניתן למרוח צבע "פרנקי" לבן או ורוד על לק בצבע לבן בסיס או ורוד בסיס (בחיר), בלבד;
- ב. צבע חלק יהיה אחיד וימרח על כל הציפורן במלואה ועל כל הציפורניים בכללותן, ולא יכלול קישוטים.
- ג. ציפורני כל האצבעות יהיו צבועות בצבע אחיד. למען הסר ספק, אין מניעה לצבוע את ציפורני הידיים בצבע שונה מציפורני הרגליים ובלבד שצבעים אלה מאושרים לפי הוראה זו.

56. מדי שרד ומדי גאלה

- א. מדים מיוחדים כוללים מדי שרד ומדי גאלה.
- ב. מדים אלה יילבשו בחו"ל בלבד.
- ג. בחו"ל יקבע הנספח הצבאי או נציג מדינת ישראל מוסמך את סוגי המדים, על סמליהם, המתאימים לאירועים השונים.
- ד. במדי גאלה תונפק עניבת פפיון בצבע שחור לנספחים הצבאיים בלבד.
- ה. נספחים יענדו שרוך נספחים בצבע זהוב בזרוע שמאל של מדיהם.
- ו. סמלים

בלמ"ס

- 66 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

1. סמל שרוול "ישראל" (כחול כהה על רקע לבן) – ייענד על שרוול שמאל, 5 ס"מ מתחת לקו התפר.
 2. אותות מערכה, צל"שים, סמל התנדבותי (כנפי טיס, צנחנים, צולל לוחם וצוללנים) – ייענדו בצד שמאל.
 3. סמל התנדבות נוסף, אות השירות המבצעי וסמל קורס פיקודי ייענדו בזרוע ימין, כאשר הסמל ההתנדבותי הנוסף ייענד בגובה הסמל ההתנדבותי הנענד מעל לכיס שמאל.
 4. סיכת בוגר קורס קצינים, בוגר קורס טיס ובוגר קורס חובלים – תיענד על הדש השמאלי של צווארון המקטורן.
 5. סמלים נוספים ייענדו בהתאם לפקודות.
- ז. קוד הופעה בחו"ל
1. הנחיות מפורטות בנושא הופעה בחו"ל מפורטות בחוברת ענף המשטר והמשמעת – "קוד הופעה בחו"ל", המחולקת ליוצאים בתפקיד לחו"ל טרם יציאתם.
 2. אופן הקצאת מדים לשוהים בחו"ל מעוגן במסמך מדיניות של אכ"א – ענף המשטר והמשמעת בשיתוף אג"ת.

57. מדי שרד (למעט זרוע האוויר והחלל וזרוע הים) – פירוט

הפריט	קיץ	חורף	הערות
חולצת גברים	לבנה צחורה	לבנה צחורה	עם כותפיות לדרגות.
			עם/בלי כיסי לזה

בלמ"ס

- 67 -

		
הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

המריט	קיץ	חורף	הערות
חולצת נשים	כבנה צחורה	כבנה צחורה	עם כותפות לדרגות. עם/בלי כיסי לוח
מכנסיים	ירוקים	ירוקים	פוליאסטר/ צמר
חצאית	ירוקה	ירוקה	פוליאסטר/ צמר
מקטורן	ירוק	ירוק	פוליאסטר/צמר. שורת כפתורים אחת. כפתורי זרוע היבשה
מעיל רוח (מעיל קבע)		שחור	
מעיל גשם וקור		שחור	לפי הדגם המאושר בלבד
מעיל קור		שחור (ללא כותפות)	צמר
חגורה	שחורה, אבזם מושחם	שחורה, אבזם מושחם	עור
דרגות לחולצה	מושחמות עם רקע אדום על כותפת ירוקה	מושחמות, עם רקע אדום על כותפת ירוקה	
דרגות למעיל רוח	רקומות, ירוק על רקע שחור	רקומות, ירוק על רקע שחור	

בלמ"ס

- 68 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

הפרט	קיץ	חורף	הערות
דרגות מקטורן	שחומות עם רקע אדום, נעוצות בכותפות המקטורן	שחומות עם רקע אדום, מעוצות בכותפות המקטורן	
עניבה לגברים	ירוקה (רחבה)	ירוקה (רחבה)	פוליאסטר
עניבה לנשים	ירוקה (צרה)	ירוקה (צרה)	פוליאסטר
גרבי גברים	שחורים, אפורים	שחורים, אפורים	
גרבי נשים	לבנים, אפורים, שחורים	לבנים, אפורים, שחורים	
כובע מצחייה	קסקט ירוק (בגוון המקטורן), פוליאסטר/ כותנה	ירוק (בגוון המקטורן), פוליאסטר/ כותנה	
סמל כובע	ספ"כ מוזהב	ספ"כ מוזהב	
נעלי גברים	שחורות	שחורות	
נעלי נשים	שחורות	שחורות	

58. מדי שרד בזרוע האוויר והחלל – פירוט

הפרט	קיץ	חורף	הערות
חולצת גברים	לבנה צחורה	לבנה צחורה	עם כותפות לדרגות.
			עם/בלי כיסי לזה

בלמ"ס

- 69 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

הפריט	קיץ	חורף	הערות
חולצת נשים	כבנה צחורה	כבנה צחורה	עם כותפיות לדרגות. עם/בלי כיסי לוח
מכנסיים	כחולים-אפורים	כחולים-אפורים	פוליאסטר/ צמר
חצאית	כחולה-אפורה	כחולה-אפורה	פוליאסטר/ צמר
מקטורן	כחול-אפור	ירוק	פוליאסטר/צמר. שורת כפתורים אחת. כפתורי זרוע האוויר
מעיל רוח (מעיל קבע)		שחור	
מעיל גשם וקור		שחור	לפי הדגם המאושר בלבד
מעיל קור		שחור (ללא כותפיות)	צמר
חצורה	שחורה, אבזם מושחם	שחורה, אבזם מושחם	
דרגות לחולצה	מוכספות, ללא רקע, על כותפת כחולה	מוכספות, ללא רקע, על כותפת כחולה	
דרגות למעיל רוח	רקומות, תכלת על רקע שחור	רקומות, תכלת על רקע שחור	

בלמ"ס

- 70 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

הפריט	קיץ	חורף	הערות
דרגות מקטורן	כסופות, לא רקע, נעוצות בכותפות המקטורן	כסופות, לא רקע, נעוצות בכותפות המקטורן	
עניבה לגברים	תכלת (רחבה)	תכלת (רחבה)	פוליאסטר
עניבה לנשים	תכלת (צרה)	תכלת (צרה)	פוליאסטר
גרבי גברים	שחורים, אפורים	שחורים, אפורים	
גרבי נשים	לבנים, אפורים, שחורים	לבנים, אפורים, שחורים	
כובע מצחייה	קסקט	כחול (בגוון המקטורן), פוליאסטר/ כותנה	(בגוון המקטורן), פוליאסטר/ כותנה
סמל כובע	מוכסף חח"א	מוכסף חח"א	
נעלי גברים	שחורות	שחורות	
נעלי נשים	שחורות	שחורות	

59. מדי שרד בזרוע הים – פירוט

הפריט	קיץ	חורף	הערות
חולצת גברים	לבנה צחורה	לבנה צחורה	
			עם כותמית לדרגות.
			עם/בלי כיסי לוח

בלמ"ס

- 71 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

הפרט	קיץ	חורף	הערות
חולצת נשים	כבנה צחורה	כבנה צחורה	עם כותמות לדרגות. עם/בלי כיסי לזה
מכנסיים	לבנים	כחולים-כהים	פוליאסטר/ צמר
חצאית	לבנה	כחולה-כהה	פוליאסטר/ צמר
מקטורן	לבן	כחול-כהה	פוליאסטר/צמר. דרגות רקומות מוזהבות ייתפרו ע"ג כותמות שחילות. דרגות רקומות מוזהבות ייתפרו ע"ג שרולי המקטורן. המקטורן מכיל כותפות בכל מקרה.
מעיל רוח (מעיל קבע)		שחור	שתי שורות כפתורים. כפתורי זרוע הים
מעיל גשם וקור		שחור	לפי הדגם המאושר בלבד
מעיל קור		שחור (ללא כותפות)	צמר
חצורה	שחורה, אבזם מוזהב	שחורה, אבזם מוזהב	ער
דרגות לחולצה	סרט כתף בצבע המדים (כחול כהה), עליו סרט מוזהב ועונן (ללא כפתור)	סרט כתף בצבע המדים (כחול כהה), עליו סרט מוזהב ועונן (ללא כפתור)	

בלמ"ס
- 72 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

הפרט	קיץ	חורף	הערות
דרגות למעיק רוח	סרט כתף שחור, עליו סרט מוזהב, עוגן וכפתור	סרט כתף שחור, עליו סרט מוזהב, עוגן וכפתור	
דרגות למקטורן	לגברים – סרט כתף שחור, עליו סרט מוזהב, עוגן וכפתור לנשים – פסים מוזהבים ועוגן לדרגת השרוול	פסים מוזהבים ועוגן לדרגת שרוול	
עניבת לגברים	שחורה (רחבה)	שחורה (רחבה)	פוליאסטר
עניבת לנשים	שחורה (צרה)	שחורה (צרה)	פוליאסטר
גרבי גברים	שחורים	שחורים	
גרבי נשים	לבנים	לבנים	
כובע קסקט מצחייה	לבן. סאייל ואלים עם עלה אחד, תאייל ואלוף עם שני עלים	לבן. סאייל ואלים עם עלה אחד, תאייל ואלוף עם שני עלים	
סמל כובע	מוזהב חה"י	מוזהב חה"י	
נעלי גברים	שחורות	שחורות	
נעלי נשים	שחורות	שחורות	

בלמ"ס

- 73 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

כללי הופעה ולבוש – חייל וחיילת מילואים

60. כללי

- הוראה זו נועדה לפרט את כללי ההופעה והלבוש עבור אוכלוסיית משרתי המילואים, ולחייבם לנהוג על-פיהם ולייצר אחידות בנושא.
- הוראות לבוש לבעלי תפקידים ייעודיים, יפורטו בפרק "אוגדן הלבוש הייעודי".

61. הוראות הלבוש – עקרונות

- חייל בשירות המילואים ילבש בגדי עבודה ובגדי אימונים הנהוגים בחיל או בעוצבה שבהם הוא משרת, אלא אם הותר לו ללבוש מדי שירות על-ידי אכ"א – ענף המשטר והמשמעת.
- מדי של חייל בשירות המילואים, למעט קצין במילואים, ינופקו לו בעת התייצבותו לשירות מילואים, לפי הוראות מפקד היחידה, בהתאם לסוג השירות, אורכו ותעסוקתו. קצין בשירות מילואים מחויב לשמור ברשותו את המדים לשימוש חוזר בעת שירות מילואים.
- חייל בשירות המילואים יקפיד על הופעה מסודרת בכל עת. מדי החייל יהיו נקיים ומגוחצים, ונעליו מצוחצחות. חייל בשירות מילואים בתנאי קבע יישא כומתה/כובע בהתאם למפורט בהוראה זו.
- קצין או נגד בשירות המילואים יענד על המדים סימני דרגה.
- חייל בשירות המילואים הלבוש מדים רשאי לענד עדיים בהתאם להוראה זו, כמפורט מטה. על אף האמור בכל מקום בהוראה זו, אם הסרת העדיים כרוכה בנזק לעדיים או לגופו של החייל, תותר ענידת העדיים.

62. מדים – כללי

חייל בשירות המילואים ילבש את הפריטים שקיבל מצח"ל.

בלמ"ס

- 74 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

63. חולצה

- חייל ינוע בחולצה בעלת שרוולים ארוכים אשר נופקה לו על-ידי צה"ל.
- יש לרכוש את כל כפתורי החולצה, פרט לכפתור העליון.
- ניתן לקפל את שרוולי החולצה, בתנאי שיקופלו מעל המרפק.
- שולי החולצה יוכנסו בתוך המכנסיים או החצאית.
- בטקסים, באירועים ובמסדרים, חיילים (המשתתפים בטקס או המשמשים כקהל צופים) ילבשו חולצה בעלת שרוולים ארוכים בלבד, ולא יקפלו אותם.

64. מכנסיים

חייל מילואים ינוע במכנסיים שנופקו לו על-ידי צה"ל.

65. בגדי עבודה (מדי ב') – כללי

- חייל מילואים ילבש בגדי עבודה באימונים, במבצעים, בפעילויות, במשימות יחידתיות בתחומי היחידה או מחוצה לה. יובהר, כי חייל השוהה בתוך יחידתו רשאי ללבוש בגדי עבודה בהתאם לפקודות הקבע של היחידה.
- חייל מילואים רשאי ללבוש בגדי עבודה גם מחוץ לתחומי היחידה, ובתנאי שאלו נקיים, מגוחצים ומסודרים.
- קצין שדרגתו אל"ם ומעלה, או קצין המכהן כמפקד גדוד בדרגת סא"ל, או נגד יחידה בדרגת רס"ב, רשאי, במקרים מיוחדים, לאשר לחיילי מילואים לנוע עם מדי לחימה מחוץ לתחומי היחידה לטובת תנועה בין בסיסי צה"ל בלבד. אסור לנוע במדים אלו במקומות ציבוריים.
- תנועה במדים ייחודיים (מדי טכנאי או סרביל) מחוץ לתחומי היחידה תתאפשר במעבר בין בסיסים ברכב צבאי במסגרת העבודה בלבד. אסור לנוע במדים אלו במקומות ציבוריים.

בלמ"ס

- 75 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

ה. חופעת קצין או נגד במילואים במדי עבודה ייחודיים, המכילים צמדנים ("סקוטשים") וסמלים תפירים מותרת, ובלבד שהמשרת יעמוד בכללים המחייבים להופעה במדים אלו.

66. גופייה

- חייל מילואים רשאי ללבוש מתחת לחולצת המדים גופייה, כאמור להלן. למען הסר ספק, חייל רשאי שלא ללבוש גופייה מתחת לחולצת המדים.
- צבע הגופייה מתחת לבגדי העבודה יהיה בצבע לבן או בצבע ירוק-זית בלבד.
- ככלל, בחלקה העליון של הגופייה או החולצה לא יהיה כל רישום, ציור או סימן אחר.
- ליחידות שניתן להן אישור מיוחד תנופק, לצורך פעילות מבצעית בלבד, גופייה או חולצה בצבע שחור. התנועה בגופייה או חולצה בצבע שחור תעשה על בגדי עבודה בלבד.
- הגופייה או החולצה עשויה להיות עם מפתח עגול או בצורת "V". אסור על לבישת גופייה בעלת צווארון "גולף" (צווארון גבוה).
- שולי הגופייה או החולצה לא יבלטו מתחת לשרוולי החולצה או מעל לצווארון החולצה.
- לעניין סעיף זה – "גופייה", לרבות חולצת T.
- תנועה ב"חצי מדים" (מכנס מדים וגופייה) תותר על-ידי מפקד היחידה או סגנו, בהתאם לפקודות הקבע ביחידה ובמקרים חריגים בלבד.

67. ציצית

חייל מילואים רשאי ללבוש ציצית מתחת לחולצה ולהוציא את גדילי הציצית מחוץ לחולצה. צבע הציצית מתחת לחולצת בגדי העבודה יהיה בצבע לבן או ירוק-זית.

68. חצאית – חיילות

חיילת מילואים, המקיימת אורח חיים דתי, תנוע בחצאית שנופקה לה על-ידי צה"ל. אורך החצאית לא יהיה קצר מ-3 ס"מ מתחת לפיקת הברך.

בלמ"ס

- 76 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

69. חגורה

- א. בעת לבישת בגדי עבודה, ילבש חייל מילואים חגורה בצבע ירוק-כהה. בזרוע הים ילבש החייל חגורה בצבע שחור.
- ב. מרכיבי החגורה:
 1. אבזם החגורה הינו אבזם צורך ברוחב 3.5 ס"מ בגוון מושחם.
 2. החגורה תושחל דרך לולאות המכנסיים ותיחגר מעל המכנסיים או מתחת לירכית הבנות או מעל לירכית הצנחנים.
 3. השימוש בחגורה בלוח, דהוייה או שחוקה אסור.

70. נעליים

- א. חייל וחיילת מילואים ינעל נעליים צבאיות כמפורט בפרק משרתי הקבע, בהתאם לניפוק ביחידתו.
- ב. חייל מילואים שקיבל נעליים צבאיות גבוהות מיחידתו עם קליטתו, יכניס את סרח השרוך לתוך הנעל.
- ג. חייל מילואים פעיל רשאי לנעול נעלי שלוש רבעים אורתופדיות (באישור רופא צבאי מוסמך בלבד), שעליהן חלים כל הכללים החלים על נעליים חצאיות כמצוין בפרק "עקרונות הופעה ולבוש – תנועה במדים" לעיל.
- ד. חייל שאינו נועל נעליים גבוהות, לרבות חיילת הנועלת נעלי שלוש-רבעים, לא יקפל את המכנסיים, לא יחדקם וינעו ללא גומיות במכנסיים.
- ה. חייל הנועל נעליים גבוהות יקפל את המכנסיים ויחדקם מעל הנעליים באמצעות גומיות (הגומיות יהיו בצידם הפנימי של המכנסיים).
- ו. על נעילת נעליים בימי צום יחולו ההוראות החלות על חיילים בשירות חובה.
- ז. חיילת מילואים רשאית לנעול סנדלים כמפורט להלן:
 1. סנדלי עור או דמויי עור שצבעם שחור, ללא קישוטים, הנסגרים מאחור באבזם או בצמדן (סקוטש).

בלמ"ס

- 77 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

2. אין הגבלה על מספר רצועות הסנדלים.
3. ניתן לנעו בסנדלים בעלי רצועות מצטלבות.
4. גובה עקב הסנדלים יהיה 7 ס"מ, לכל היותר. קוטר העקב לא ייעלה על 3 ס"מ, אורכו ורוחבו של העקב לא יעלו על 4 ס"מ.
5. חל איסור על נעילת סנדלי אצבע.
6. חיילת מילואים רשאית לנעו בסנדלים שסוליתם עשויה שעם ואינה חורגת מגובה 2 ס"מ.

71. גרביים

- א. חייל מילואים יגרוב גרביים מהסוג שמנפק צה"ל או גרביים פרטיים בגוון אפור כהה או שחור, ללא דוגמאות או קישוטים.
- ב. חיילת מילואים הנעלת נעליים גבוהות, תגרוב גרביים בצבע אפור או שחור, ללא דוגמאות או קישוטים.
- ג. חיילת מילואים תגרוב גרביים גרבי ניילון בצבע גוף או גרביים פרטיים, חלקים, בגוון שחור או אפור, ללא דוגמאות או קישוטים.
- ד. חיילת מילואים הלוכשת חצאית ונעלת נעליים תגרוב גרביים לבנים קצרים או גרבי ניילון ארוכים בצבע הגוף או בצבע שחור. חיילת בשירות מילואים כאמור המקיימת אורח חיים דתי רשאית לגרוב גרבוניים בכל עובי וסוג (עבים/דקים) בצבע הגוף או בצבע שחור בלבד.

72. אפודה (סוודר)

- א. חייל מילואים רשאי ללבוש על מדי עבודה אפודת טלאים מסוג "V" עם כותפות שצבעה ירוק-זית, ואשר נופקה לו ביחידתו על-ידי צה"ל, או אפודה כדוגמתה. בזרוע האוויר והחלל ובזרוע חים – בצבע כחול ים, בלבד.

בלמ"ס

- 78 -

 הוראת קבע אכ"א		
תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	מספר ההוראה: 33-05-01
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

- ב. האפודה תילבש מעל החולצה בלבד, ושולי החולצה יוכנסו לתוך המכנסיים. האפודה תכסה את חגורת המכנסיים.
- ג. כל אפודה אחרת אסורה ללבישה.

73. מעיל

- א. אסור לנע עם מעיל שאינו פריט לבוש תקני צה"לי.
- ב. חייל מילואים רשאי ללבוש מעיל פלז' או מעיל "סופטשל" ייעודי לבגדי עבודה, שנופק על ידי צה"ל או על ידי גופים שאושרו על ידי צה"ל, בצבע ירוק זית.
- ג. במעיל "פלז' לא יהיו סמלים/סימנים/כתוביות, למעט סמל היחידה, סמל ההכשרה או סמל הלוחם של היחידה - סמל אחד בלבד בגודל שלא יעלה על 10x10 ס"מ.
- ד. מעיל "סופטשל" ייעודי לבגדי העבודה יהיה בצבע ירוק-זית, וייענדו עליו סימני דרגות.
- ה. הוראות בדבר מעילים ייחודים בזרוע האוויר והחלל ובזרוע הים יפורטו באוגדן לבוש ייעודי.

74. צעיף/חם צוואר

- א. חייל מילואים הלוש מעיל על בגדי עבודה, רשאי ללבוש צעיף/ "חם צוואר" בצבע שחור/ ירוק זית.
- ב. יובהר, כי אסור ללבוש צעיף/ "חם צוואר" ללא מעיל, או ללבוש אותו שלא על הצוואר.
- ג. הצעיף יהיה חלק ולא יהיה עליו כל קישוט או כל סימן אחר, שולי הצעיף יוכנסו לתוך המעיל, והמעיל יהיה רכוס.

75. כובע גרב

- א. חייל מילואים רשאי ללבוש כובע גרב כשהוא לובש בגדי עבודה, ועליהם מעיל עבודה או פלז', בתוך שטח היחידה, בפעילות מבצעית או בזמן אימונים, בכפוף לאישור מפקד היחידה. צבע הכובע יהיה שחור או ירוק-זית, ולא יהיה עליו כל כיתוב.

בלמ"ס

- 79 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

76. כפפות

- חייל מילואים חלובש מעיל, רשאי לענד כפפות שמנפק צה"ל או כפפות כדוגמתן, בצבע שחור או ירוק-זית. הכפפות יהיו שלמות, חלקות וללא כיתוב/דוגמא.
- בורוע האוויר והחלל ובורוע הים, חייל מילואים דרשאי לענד כפפות כאמור לעיל, בצבע שחור בלבד.

77. אוזניות

- חייל מילואים חלובש מדי צה"ל לא ינוע עם אוזניות בזמן תנועה רגלית.
- חייל מילואים רשאי לנוע עם אוזניה בודדת אחת באוזנו לצורך דיבור בטלפון.
- למען הסר ספק, סעיף זה אינו חל על חייל מילואים שקיבל אישור חריג לכך מסיבות רפואיות או לצורכי תפקיד.
- אוזניות "קשת" אסורות לשימוש.

78. תיק אישי

חייל מילואים רשאי לנוע עם תיק אישי בכל צבע ובכל צורה. למען הסר ספק, חייל מילואים רשאי לנוע ללא תיק כלל.

79. כומתה / כובע / כיפה / שביס

- חבישת כומתה חילוית או יחידתית
חייל מילואים במדים לא יישא כומתה על מדיו. חריגים – באישור אכ"א – ענף המשטר והמשמעת.
- שביס וכיפה
 - חיילת מילואים המקיימת אורח חיים דתי, נשואה, גרושה או אלמנה, רשאית לחבוש שביס או כובע. השביס או הכובע לא יוגבלו בגודל, צורה או סוג, ויהיו בצבע אחיד.

בלמ"ס

- 80 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

2. חייל מילואים המקיים אורח חיים דתי רשאי לחבוש כיפה בכל גודל וצבע, אך ללא כל כיתוב או תוספות.

ג. כובע

1. ההוראות בעניין חיילים דרוזים בשירות חובה יחולו בהתאמה על חיילים דרוזים בשירות מילואים.

2. חייל מילואים רשאי לחבוש כובע בתנועה במדי עבודה בתחומי היחידה בלבד, ומחוץ ליחידה באימונים או במבצעים המחייבים זאת, בלבד.

ד. חבישת כומתה / כובע במדי עבודה

חייל מילואים הלובש בגדי עבודה יישא את כובע העבודה מתחת לכותפת השמאלית של החולצה, האפודה או המעיל, לפי העליון שבהם, או יחבוש אותו על ראשו, על-פי הנחיות מפקדיו ובהתאם לנוהלי היחידה (במקרה של כובע מצחייה, במקומות סגורים הכובע יהיה ברשות החייל ולא בכותפתו).

80. תספורת, תסרוקת וגילוח

א. חייל בשירות מילואים

1. על חייל בשירות מילואים בתנאי קבע יחולו ההוראות החלות על חיילים בשירות קבע, לרבות ההוראות בעניין תספורת וגילוח.

2. הוראות הגילוח הנוגעות לחייל בשירות סדיר, כמפורט בהוראה זו, לא יחולו על חייל בשירות המילואים, וכך גם הוראות התספורת ואורך הפאות המפורטים בהוראה זו, לא יחולו עליהם, למעט במקרים הבאים:

א. חייל בשירות המילואים הכלוא בבית סוהר או במחנה מעצר צבאי (לא כולל חדרי משמר יחידתיים) 36 ימים, לפחות;

ב. חייל בשירות המילואים המשרת ביחידת תזמורת צה"ל;

ג. חייל בשירות המילואים המוזמן לקורס בבה"ד 1.

בלמ"ס

- 81 -

 הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

3. חייל המשרת ביחידת תזמורת צה"ל אשר יסרב להסתפר תספורת צבאית כמפורט בהוראה זו, יועבר מתזמורת צה"ל ליחידה אחרת.
4. חייל בשירות המילואים המזומן לקורס בבה"ד 1 המסרב להסתפר לא ייקלט לקורס בבה"ד.
5. חייל מילואים יופיע לשירות מילואים פעיל כששיער ראשו מסודר ומסורק. אם שיערו ארוך – החייל יאסוף את שיערו.
6. חייל לא יצבע את זקנו במהלך שירות המילואים הפעיל.

ב. חיילת בשירות מילואים

תסרוקתה של חיילת מילואים תהיה כלהלן:

1. חיילת מילואים תאסוף את שיערה במלואו על העורף או על הקודקוד, אם אורך השיער עובר את קו כותפות המדים או אם השיער נשען עליו. על איסוף השיער יחולו, בהתאמה, ההוראות החלות על חיילות בשירות חובה.
2. חיילת מילואים תאסוף את שיערה, בנוסף לאמור בפרק החיילות, גם באמצעות "קליפס" אחד בלבד, בצבע שחור בלבד (ללא קישוטים וללא צבעים מנצנצים).
3. שיער קלוע בצמה אחת או במספר צמות, ובלבד שהשיער יהיה אסוף כולו מאחור.

81. עדיים – תכשיטים

- א. חייל מילואים שמינו זכר, חלובש מדים, אינו רשאי לענוד כל עדיים, פרט למפורטים להלן:
 1. טבעת אחת בכל יד;
 2. שרשראות – מתחת לחולצת המדים, ואם לובש גופייה – מתחת לגופייה. אסור לנוע עם השרשרת כשהיא גלויה לעין ותלויה מחץ לחולצה.
- ב. חיילת מילואים חלובשת מדים אינה רשאית לענוד כל עדיים, פרט למפורטים להלן:
 1. טבעות על אצבעות הידיים בלבד;

בלמ"ס

- 82 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

2. שרשראות מתחת לחולצת המדים, ואם החיילת לובשת גופיה – מתחת לגופייה. אסור לנוע עם השרשרת כשהיא גלויה לעין ותלויה מחוץ לחולצה ;
3. צמידי מתכת – ברוחב 2 ס"מ בלבד ;
4. עגילים.

כללי הופעה ולבוש – אזרחים עובדי צה"ל והבאים במחנות הצבאיים

82. כללי

- א. הוראה זו נועדה לפרט את כללי ההופעה והלבוש עבור אוכלוסיית אזרחים עובדי צה"ל ולהגדיר את הוראות הלבוש לאזרחים הבאים במחנות הצבאיים, ולחייבם לנהוג על-פינם.
- ב. חופעת אזרחים עובדי צה"ל נוגעת לכל זרועות הצבא, אלא אם צוין אחרת.
- ג. הוראות לבוש לבעלי תפקידים ייעודיים, יפורטו בפרק "אוגדן הלבוש הייעודי".
- ד. בפרק זה –
 1. "עובד צה"ל" – אזרח, לרבות אזרחית, המועסקים על-ידי צה"ל, בהתאם לפקודת מטכ"ל 1.0102 ;
 2. "הבאים במחנות צה"ל" – אזרחים ואזרחיות, יועצים, עובדי קבלן, משפחות משרתים, וכיוצא בזאת.

83. הוראות לבוש – הבאים במחנות צה"ל

כל הבאים במחנות צה"ל יתלבשו באופן הולם ומכבד.

בלמ"ס

- 83 -

			הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01		תאריך עדכון: 17 באפריל 2025		תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת					
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש					

84. לבישת מדי צבא על-ידי אזרחים עובדי צה"ל

- א. הוראות הלבוש לאזרחים עובדי צה"ל יפורטו, ככלל, בהוראות המקצועיות לקליטת עובדי צה"ל.
- ב. חל איסור על אזרח עובד צה"ל לנוע במדים, עם חלקי מדים, פריטים דמויי מדים, אלא אם קיבל אישור חריג לכך.
- ג. אכ"א – ענף המשטר והמשמעת הוא הסמכות המאשרת ללבישת מדי צבא על ידי אזרחים עובדי צה"ל, לרבות ציון סוג המדים המאושרים.
- ד. היתר ללבוש מדים לפי הוראה זו יינתן על טופס ייעודי, ובכפוף לתנאים הבאים:
1. ההיתר יינתן רק למי שתפקידו מחייב אותו ללבוש מדי צבא;
 2. בעל האישור ילבש את המדים רק לצורך מילוי התפקיד או לצורך ביצוע הפעולה, שבעבורם ניתן ההיתר;
 3. בעל האישור יקפיד על הופעה תקינה ומסודרת בהיותו במדי צה"ל.
- ה. אכ"א – ענף המשטר והמשמעת יוועץ בקצין המשא"ן הפיקודי/רמ"ח המשא"ן ובמרכז תע"ץ – ענף הפרט, בטרם קבלת ההחלטה בעניין ההיתר.
- ו. אזרח עובד צה"ל, שגויס לשירות מילואים פעיל, ינוע במדי צה"ל כמתחייב בהוראה זו בנוגע לחיילים וחיילות מילואים.

85. הטיפול בהיתרים

- א. אדם שקיבל אישור ללבוש מדי צבא, כמפורט בפרק זה, יוחתם על-ידי מפקד יחידתו או קצין המשא"ן היחידתי על הצהרה לפיה הוא מודע לתחולת כללי ההופעה והלבוש עליו ועל משמעות תחולתם, שתתויק בתיקו האישי של החותם ביחידה.
- ב. מפקד היחידה או קצין המשא"ן היחידתי יתדרך את החותם על הצהרה לגבי ההגבלות והכללים החלים עליו.

בלמ"ס

- 84 -

		
הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

- ג. במקרים חריגים, יפנה מפקד היחידה או קצין המשא"ן אל הגוף המאשר, לצורך קבלת אישור ללבישת מדי צה"ל גם לאחר שעות מילוי התפקיד. עם קבלת ההיתר מן הגוף המאשר, יעניק מפקד היחידה לבעל ההיתר אישור.
- ד. עובד צה"ל המקבל בגדי עבודה צבאיים אינו זכאי לקבל תשלום עבור בגדי עבודה, אלא באישור מרכז תע"ץ, כמפורט בפ"מ 41.0516.

בלמ"ס

- 85 -

		
הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

נספחים

נספח א' - הצהרה למי שאינו/ה חייל/ת – אזרחים עובדי צה"ל

אני, הח"מ:

מספר זהות _____ שם פרטי _____ שם משפחה _____ חיל _____ יחידה _____

ב. מאשר/ת בזה, כי תודרכתי על-ידי מפקד יחידתי לגבי ההגבלות והכללים החלים עליי בעת חיותי לבושה מדי צה"ל;

ג. מוותר/ת על זכותי לקבל תלושים בעבור בגדי עבודה, כאמור בח"פ אז-50-80;

ד. מתחייב/ת לא ללבוש מדי צבא, אלא בעת מילוי התפקיד או ביצוע הפעולה שלשמה הותרה לבישת המדים.

חתימה _____

תאריך _____

מפקד היחידה:

מספר אישי _____ דרגה _____ שם פרטי _____ שם משפחה _____ תפקיד _____

בלמ"ס

- 86 -

		
הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

נספח ב' - אישור ללבוש מדי צה"ל למי שאינו חייל

בעל/ת האישור

מספר זהות	שם פרטי	שם משפחה	חיל	יחידה
-----------	---------	----------	-----	-------

2. נושא/ת אישור זה רשאי ללבוש מדי צה"ל במקרים הבאים (הקף בעיגול את הסעיף המתאים):

1. בתחומי המחנה, בעת מילוי תפקיד/ה;
2. מחוץ למחנה, אחרי שעות מילוי התפקיד.
3. על נושא/ת אישור זה לנוע בהופעה תקנית ומסודרת בעת לבישת מדי צה"ל.
4. אם נדרש/ת נושא/ת אישור זה לחזרהות בפני שוטר צבאי בעת היותו לבוש מדי צה"ל, יציג/תציג בפניו תעודה מזהה בצירוף אישור זה.

חתימת הגורם המאשר

מספר אישי	דרגה	שם פרטי	שם משפחה	תפקיד
-----------	------	---------	----------	-------

חתימה:

תאריך:

בלמ"ס

- 87 -

		
הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

נספח ג' - היתר ללבוש בגדי עבודה מחוץ ליחידה

אני, הח"מ, מאשר בזאת לחייל/ת / קצין/ת:

מספר אישי _____ דרגה _____ שם פרטי _____ שם משפחה _____ יחידה _____

לטע בבגדי עבודה מחוץ ליחידתם מתאריך: _____ עד לתאריך: _____ (אישור זה תקף עד 10 ימים בלבד!).

מהנימוקים הבאים:

חתימת הגורם המאשר

תאריך

פרטי הגורם
המאשר:

מספר אישי _____ דרגה _____ שם פרטי _____ שם משפחה _____ תפקיד _____

בלמ"ס

- 88 -

		
הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

נספח ד – הצהרה אישית לתנועה במדים – לאנשי מילואים המזומנים לחקירה

בעלת ההצהרה

הצהרה זו תקפה ל - 24 שעות בלבד.

5. בעלת ההצהרה ילבש מדים רק לצורך מחלק החקירה בלבד.
6. בעלת ההצהרה יקפיד על הופעה תקינה ומסודרת ע"פ הק"א זו בהיותו במדי צה"ל.
7. בעלת ההצהרה יקפיד על ההגבלות והכללים החלים בהיותו לבוש/ה מדי צה"ל.
8. בעלת ההצהרה מאשר בזאת שאינו זכאי לימ"מ בגין לבישת המדים.
9. בעלת ההצהרה מאשר בזאת שאינו מבוטח על ידי הצבא בגין לבישת המדים.
10. בעלת ההצהרה מאשר בזאת שאינו זכאי לשוברי נסיעה/החזרי נסיעה בגין לבישת המדים.

מספר אישי	תעודת זהות	דרגה	שם פרטי	שם משפחה
-----------	------------	------	---------	----------

עיר	כתובת	מספר טלפון	מספר פלאפון	תאריך החקירה
-----	-------	------------	-------------	--------------

תאריך החתימה	חתימת בעלת ההצהרה
--------------	-------------------

בלמ"ס

- 89 -

		
הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

נספח ה' – בקשה להיתר לגידול זקן או שפם

היתר גידול זקן או שפם

חק"א 33-05-01 – "כללי החופעה והלבוש"

נספח – הצהרה / היתר לגידול זקן או שפם

מספר אישי	דרגה	שם משפחה	שם פרטי

מועד:

יום גיוס: _____

שבוע ראשון לטירונות ☐

שירות ביחידת חרישום ☐

תאריך מילוי: _____

צורת הזקן או שפם

☐ זקן מלא ועבות – מהפאות עד הסנטר (כולל שפם)

☐ זקן חלקי (צרפתי) – מאמצע הפנים עד הסנטר

☐ שפם

הצהרת המשרת לגידול זקן או שפם

אני, הח"מ, מאשר כי הובאה לידיעתי החובה לעמוד בכללי ההיתר, לגדל זקן או שפם, לפי הצהרתי ובהתאם להנחיית חק"א 33-05-01:

1. שפם – שיער פנים מלא ועבות הגדל בין השפה העליונה של הפה לאף.

2. זקן – שיער פנים מלא ועבות;

3. הכל בהתאם לכללים הבאים:

א. הזקן והשפם יהיה מסודר והולם את החופעה הצבאית הנאותה.

בלמ"ס

- 90 -

		
הוראת קבע אכ"א		
מספר ההוראה: 33-05-01	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	תאריך פרסום: 20 באפריל 2025
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

ב. זקן מלא ועבות מהפאת יורד עד הסנטר (כולל שפם) או זקן "צרפתי" המתחיל מאמצע הפנים ויורד עד הסנטר (כולל שפם).

ג. משרת המגדל זקן יהיה רשאי לנע כשזקנו אינו מלא רק בתקופה שבה החל לגדל את הזקן.

ד. לא יבוצעו 'מדרגות' במסגרת הזקן.

ה. החייל רשאי לסדר את הזקן או השפם, אך אינו רשאי לקצצו לכדי זיפים (עד 2 מ"מ).

ו. תוקף ההיתר הוא קבוע ולמשך כל השירות, כל עוד מקפיד על זקן או שפם החולם את ההופעה הצבאית.

4. חריגה מההיתר, מאפשרת את שלילת הזקן או השפם, כמפורט בהק"א 33-05-01.

5. הובהר לי כי עם מילוי ההיתר, עלי לעדכן את נגד היחידה ו/או מפקד היחידה בדרגת סא"ל בדבר גידול הזקן או השפם.

(מ.א.)	(דרגה)	(שם פרטי ומשפחה)	(תפקיד)	(תאריך)	(חתימת המשרת)
--------	--------	------------------	---------	---------	---------------

בלמ"ס

- 91 -

		
הוראת קבע אכ"א		
תאריך פרסום: 20 באפריל 2025	תאריך עדכון: 17 באפריל 2025	מספר ההוראה: 33-05-01
שם הפרק: 33 - משטר ומשמעת		
שם ההוראה: כללי ההופעה והלבוש		

בקשה לגידול זמן ושיעור – בימי אבלות

- מוגבל לאחר מילוי -

בקשה לגידול זמן ושיעור – בימי אבלות

תק"מ 33-05-01 – הכללי והופעה והלבוש – נילוח התשלומים בתנאים מסוימים (סעיף 44)

בקשת החייל המקיימים אורח חיים דתי לגידול זמן ושיעור – במהלך תקופת:

- אני החייב מצהיר בזאת, כי הנני מקיים אורח חיים דתי ומבקש לקיים את פירוט האבילות בימי
- הנני מתחייב לא להשתגר ולא להתגלות, בכל התקופה מיום _____ ועד יום _____
- במהלך תקופה זו רשאי רב החידה לאשר בסתב לחייל המקיים אורח חיים דתי, ללכת את וקט בתחום למנהל אבילות.
- ידוע לי, כי עלי לשאת האחריות שיושגו בכל יום _____ ולתמוך לנלוט צבאי, למפקד או למד החידה, אם **נדרש** לכך.

מספר אישוי	שם פרטי	שם משפחה	דרגה	תאריך	חתימת החייל
------------	---------	----------	------	-------	-------------

אישור בקשת החייל על- ידי מפקד יחידה – בדרגת רס"ן ועולה או רב יחידה

אני, החייב (סעיף 3-2) את האפשרויות הנלוות:

מאשר ☐

לא מאשר ☐

לחייל, שטרם סגור מילוי, לגדל זמן ושיעור ראשו על פי הצהרתו ובהתאם לתק"מ 33-05-01.

החייל מוכיח כי מחזיק המקיים אורח חיים דתי במחידה, ואינו מגדל זמן בשגרה.

אישור זה תקף לתקופת: **כלבד:** _____

עד לתאריך:

מתאריך:

שם	חודש	יום

שם	חודש	יום

מספר אישוי	דרגה	שם פרטי	שם משפחה	תפקיד
------------	------	---------	----------	-------

חתימת המפקד המאשר
בדרגת רס"ן לפחות או רב
יחידה

תאריך

תוס' 1-33 – בקשה לגידול זמן ושיעור בימי אבלות (06/20)

- מוגבל לאחר מילוי -

